

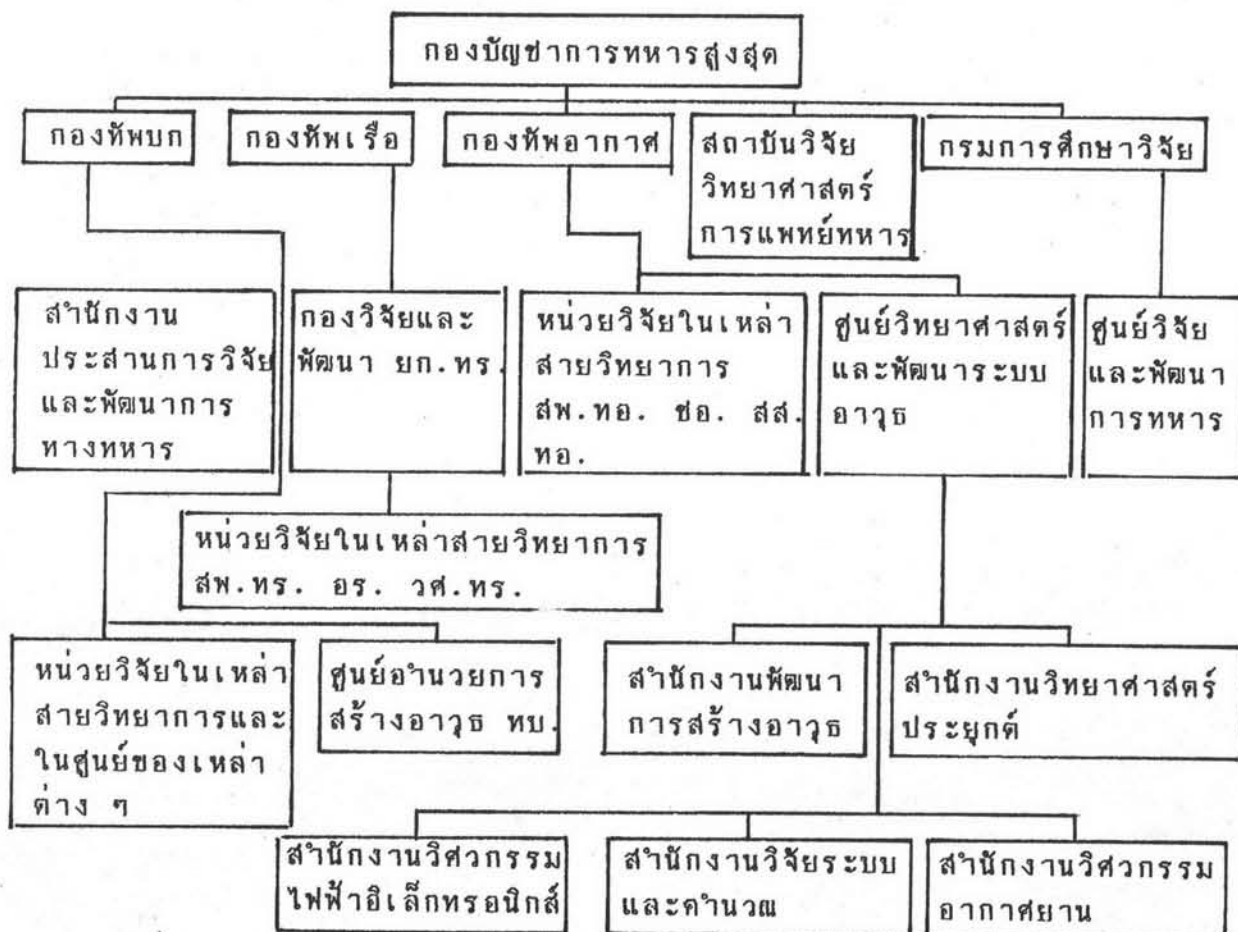
หน่วยงานวิจัยในกระทรวงกลาโหม

ในการดำเนินงานวิจัย การประเมินผลการปฏิบัติงานนายทหารสัญญาบัตร สังกัดหน่วยงานวิจัยในกระทรวงกลาโหมให้เป็นไปอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้นนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงเนื้อหาสาระในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับหน่วยงานวิจัย ซึ่งสังกัดอยู่ในกระทรวงกลาโหมเสียก่อน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิจัย ดังนั้นเนื้อหาที่จะกล่าวถึงต่อไปในเรื่องนี้ ได้แก่ รูปแบบการจัดหน่วยงานวิจัยในกระทรวงกลาโหม ลักษณะการดำเนินงานวิจัย การจัดโครงสร้างและลักษณะงานที่ปฏิบัติรวมทั้งรูปแบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของนายทหารสัญญาบัตร ซึ่งสังกัดอยู่ตามหน่วยงานวิจัยเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

รูปแบบการจัดหน่วยงานวิจัยของกระทรวงกลาโหม

การจัดหน่วยงานวิจัยและพัฒนาการทหารของกองทัพไทย แบ่งออกได้เป็น 2 ระดับคือ ระดับกองบัญชาการทหารสูงสุดและระดับเหล่าทัพ โดยมีลักษณะการจัดตามแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 5 การจัดโครงสร้างหน่วยงานวิจัยและพัฒนาการทหารของกองทัพไทย

จากแผนภาพที่แสดงดังกล่าว เมื่อพิจารณาตามลักษณะโครงสร้างของการจัดหน่วยแล้ว สามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบคือ ¹

¹ สุจิตต์ มุนนาค, "การจัดและบริหารหน่วยงานวิจัยของกองทัพไทย" ใน รายงานการประชุมสัมมนาเรื่อง แนวทางการพัฒนางานวิจัยและพัฒนาการทหารของกองทัพไทย, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศึกษาวิจัย, 2529) ตอนที่ 3 หน้า 1-10

1. หน่วยอำนวยการวิจัย เป็นองค์การหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานวิจัยเฉพาะฝ่ายอำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล โดยไม่มีหน้าที่ปฏิบัติงานวิจัย สำหรับหน่วยงานในส่วนนี้ได้แก่

1.1 กรมการศึกษาระดับปริญญาตรี (กองวิทยาการ กรมการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือ กวก.ศวจ.)

1.2 สำนักงานประสานการวิจัยและพัฒนาการทางทหาร กองทัพบก (สวพ.ทบ.)

1.3 กองวิจัยและพัฒนาของกรมยุทธการตามเหล่าทัพ

2. หน่วยปฏิบัติการวิจัย เป็นองค์การหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานวิจัยและพัฒนาเป็นส่วนใหญ่ โดยที่งานฝ่ายอำนวยการของหน่วยมีบทบาทเป็นเพียงส่วนประกอบในการสนับสนุนการปฏิบัติงานวิจัยให้บรรลุเป้าหมายตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายมาเท่านั้น สำหรับหน่วยงานในส่วนนี้ได้แก่

2.1 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร กรมการศึกษาระดับปริญญาตรี (สวพท.ศวจ.)

2.2 สำนักงานพัฒนาการสร้างอาวุธ ศูนย์วิทยาศาสตร์และพัฒนา ระบบอาวุธกองทัพอากาศ (สพอ.ศวอ.ทอ.)

2.3 กอง/ฝ่าย ในกรมของกองบัญชาการทหารสูงสุดและเหล่าทัพ (หน่วยวิจัยในเหล่าสายวิทยาการ เช่น หน่วยวิจัยของกรมสรรพาวุธทหารบก กรมสรรพาวุธทหารเรือ และกรมสรรพาวุธทหารอากาศ)

3. หน่วยผสม เป็นองค์การหรือหน่วยงานที่มีการจัดโครงสร้างในลักษณะที่มีทั้งฝ่ายอำนวยการ และฝ่ายปฏิบัติการกำกับกันอยู่อย่างเห็นได้ชัด ซึ่งหน่วยงานในส่วนนี้ได้แก่

3.1 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ทหาร (สวพ. ทหาร)

3.2 ศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบก (ศอว.ทบ.)

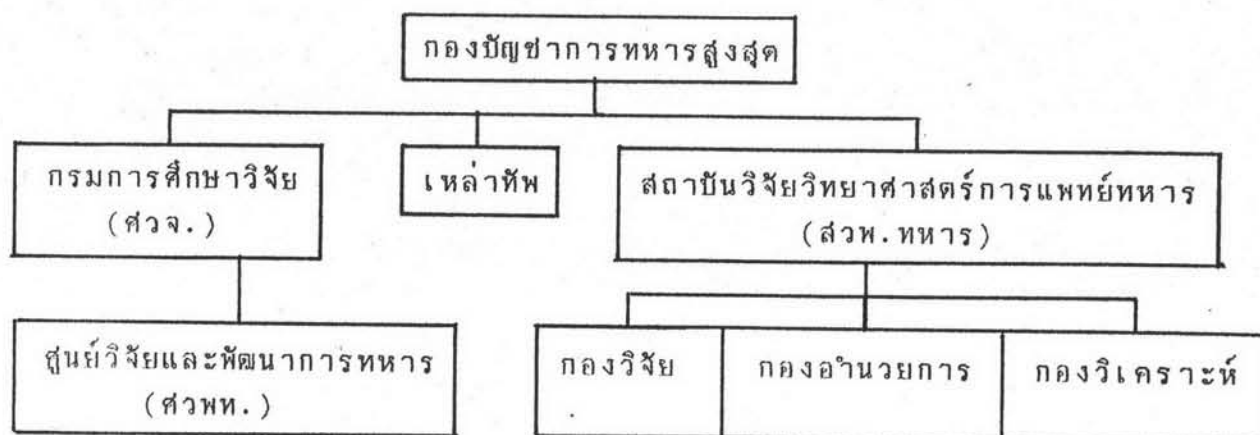
3.3 ศูนย์วิทยาศาสตร์และพัฒนา ระบบอาวุธกองทัพอากาศ (ศวอ.ทอ.)

4. คณะกรรมการ จัดในรูปแบบของการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการถาวร (standing committee) โดยกำหนดหน้าที่รับผิดชอบด้านการประสานงานวิจัยและพัฒนาไว้อย่างชัดเจนได้แก่

- 4.1 คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานยุทธโธปกรณ์ (กมย.)
- 4.2 คณะกรรมการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ
- 4.3 คณะกรรมการปรับปรุงและกำหนดมาตรฐานยุทธโธปกรณ์ กองทัพบก (คปก.ทบ) มีหน้าที่ตรวจสอบโครงการและให้ความเห็นชอบในขั้นต้น ก่อนเสนอผ่านคณะกรรมการระดับเหนือขึ้นไป เพื่อการพิจารณาอนุมัติของผู้บัญชาการทหารบก
- 4.4 คณะกรรมการกลั่นกรองข้อเสนอนโยบายปรับปรุงและกำหนดมาตรฐานยุทธโธปกรณ์กองทัพบก (คกก.ทบ.)

1. การจัดหน่วยงานวิจัยของกองบัญชาการทหารสูงสุด

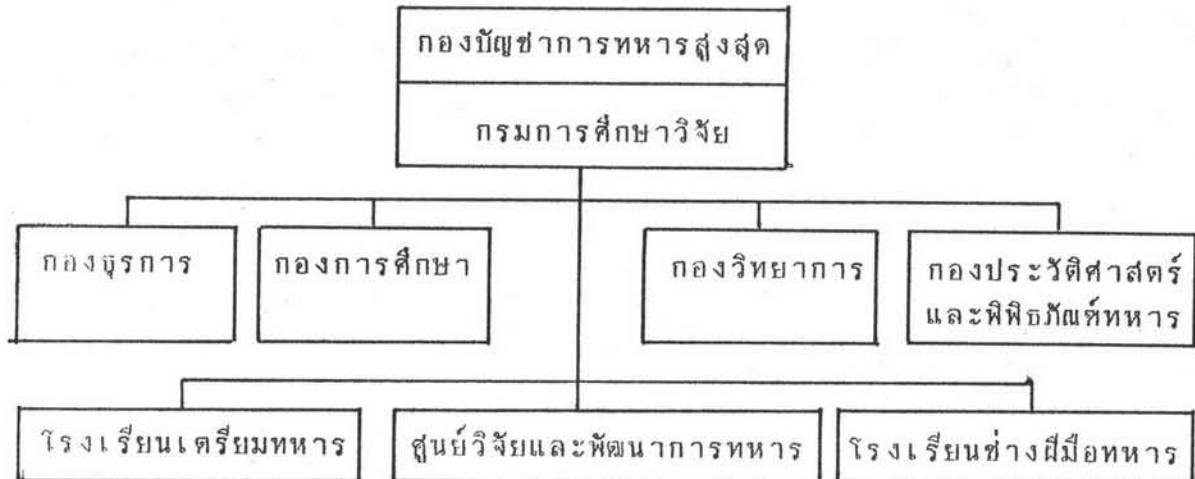
แผนภาพที่ 6 การจัดโครงสร้างหน่วยงานวิจัยและพัฒนาการทหารของ กองบัญชาการทหารสูงสุด

การจัดหน่วยงานวิจัยในระดับกองบัญชาการทหารสูงสุดนั้น มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานวิจัยและพัฒนาการทหาร ซึ่งเป็นหน่วยขึ้นตรงต่อ กองบัญชาการทหารสูงสุด (ยกเว้นเหล่าทัพ) จำนวน 2 หน่วย คือ กรมการศึกษาวิจัย และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ทหาร นอกจากนี้ยังมีศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติการวิจัยที่สำคัญมากอีกหน่วยหนึ่งของ กองบัญชาการทหารสูงสุด โดยเป็นหน่วยขึ้นตรงของกรมการศึกษาวิจัย

1.1 กรมการศึกษาวิจัย (ศวจ.)

แผนภาพที่ 7 การจัดโครงสร้างหน่วยงานของกรมการศึกษาวิจัย

กรมการศึกษาวิจัย เป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อกองบัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งพัฒนามาจาก "กองอำนวยการศึกษาวิจัย" กรมเสนาธิการกลาโหม โดยจัดตั้งขึ้นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2481 ซึ่งในครั้งนั้นมีหน้าที่จัดการศึกษาค้นคว้าความก้าวหน้าในทางวิทยาศาสตร์ เรืองอาวุธ เครื่องมือเครื่องใช้ทางทหาร ตลอดจนพิจารณาปรับปรุงสิ่งของเหล่านั้นให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

สำหรับภารกิจของกรมการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับงานด้านการวิจัยในปัจจุบันนี้ ตามระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการกำหนดหน้าที่ส่วนราชการในกองบัญชาการทหารสูงสุด พ.ศ. 2522 กำหนดให้กองวิทยาการมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านอำนวยการวิจัยในการพิจารณา ค้นคว้า รวบรวม วิจัย พัฒนา และเผยแพร่วิทยาการทางทหาร ประสานงานกับการวิจัยและพัฒนาการทางทหารของกองบัญชาการทหารสูงสุดและเหล่าทัพ ต่อมาได้มีคำสั่งกองบัญชาการทหารสูงสุดที่ 145/ 2526 เรื่องนโยบายการวิจัยและพัฒนาการทหาร² กำหนด

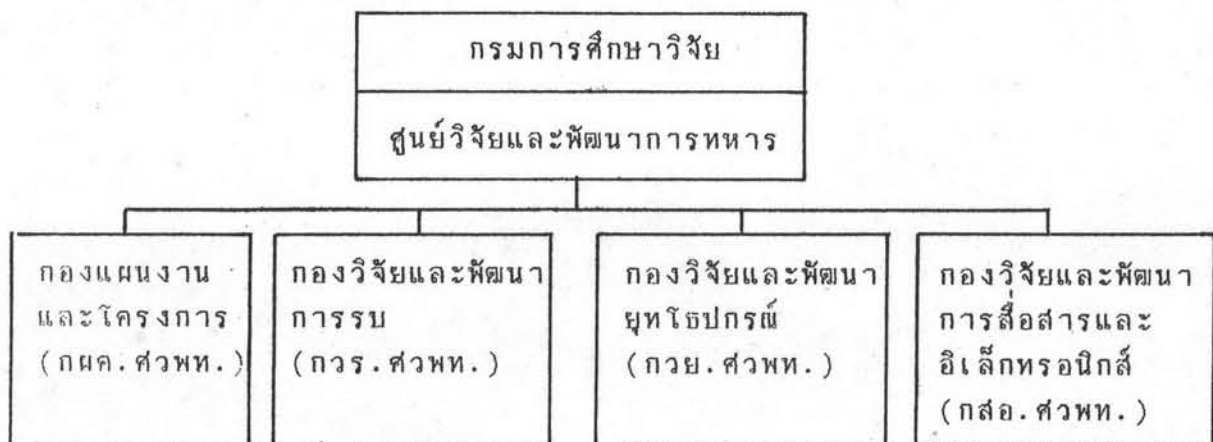
² คำสั่งกองบัญชาการทหารสูงสุดที่ 145/2526 นี้ แก้ไขปรับปรุงจากคำสั่งฉบับแรกคือคำสั่งที่ 434/2515.

ให้กรมการศึกษาวิจัยมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานวิจัย โดยการพิจารณาอนุมัติ แผนและโครงการด้วยวิธีรวมการในระดับกองบัญชาการทหารสูงสุด นับตั้งแต่ รวบรวมความต้องการ จัดลำดับความเร่งด่วน กำหนดงบประมาณ ไปจนถึงอนุมัติ โครงการซึ่งเหล่าทัพ และส่วนราชการของกองบัญชาการทหารสูงสุดเสนอมา สำหรับในขั้นปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนและโครงการนั้นกรมการศึกษาวิจัยจะ ทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาแบ่งมอบโครงการที่ได้รับอนุมัติแล้วให้แก่เหล่าทัพ และ ส่วนราชการในกองบัญชาการทหารสูงสุด และ/หรือหน่วยงานที่เหมาะสมรับไป ดำเนินการ นอกจากนี้ กรมการศึกษาวิจัยยังต้องทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานการ เสริมสร้างขีดความสามารถในการวิจัย พัฒนา ทดสอบ และประเมินค่า ยุทธูปกรณ์แก่ส่วนราชการในกองบัญชาการทหารสูงสุดและเหล่าทัพเพื่อประโยชน์ ในการวิจัยและพัฒนาการทหารอีกด้วย

สำหรับหน่วยขึ้นตรงของกรมการศึกษาวิจัย ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยปฏิบัติการ วิจัยโดยตรงคือศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร (ศวพท.)

1.2. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร (ศวพท.)

แผนภาพที่ 8 การจัดโครงสร้างหน่วยงานของศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร ได้พัฒนามาจาก "ศูนย์พัฒนาการและทดสอบทางการรบ" ซึ่งก่อตั้งครั้งแรกด้วยความร่วมมือของรัฐบาลสหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ. 2504 เพื่อปฏิบัติการวิจัยและทดสอบยุทธโศปกรณ์ เทคนิค และปฏิบัติการทางยุทธวิธีให้เหมาะสมกับการปฏิบัติการของกองทัพไทย และพันธมิตรในบริเวณภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ในปัจจุบันนี้ ตามระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการกำหนดหน้าที่ส่วนราชการในกองบัญชาการทหารสูงสุด พ.ศ. 2522 ได้กำหนดภารกิจของศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหารให้มีหน้าที่ศึกษา พิจารณา วิจัย วิเคราะห์ ประเมินค่า พัฒนา ออกแบบ และทดสอบอาวุธยุทธโศปกรณ์ เทคนิคการจัดหน่วย ยุทธวิธี และหลักนิยมทางทหาร ความสภาพและสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพของหน่วยทหารให้สามารถดำเนินการกิจลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และดำเนินการติดต่อกับศูนย์วิจัยของส่วนราชการอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ

จากภารกิจของศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการวิจัยในฐานะที่เป็นหน่วยปฏิบัติการดังกล่าว จึงได้มีการจัดองค์การภายในหน่วยงานโดยมีส่วนที่เป็นกองปฏิบัติการวิจัยและพัฒนา 3 กอง นอกเหนือจากกองแผนงานและโครงการ ซึ่งเป็นกองอำนวยการคือ

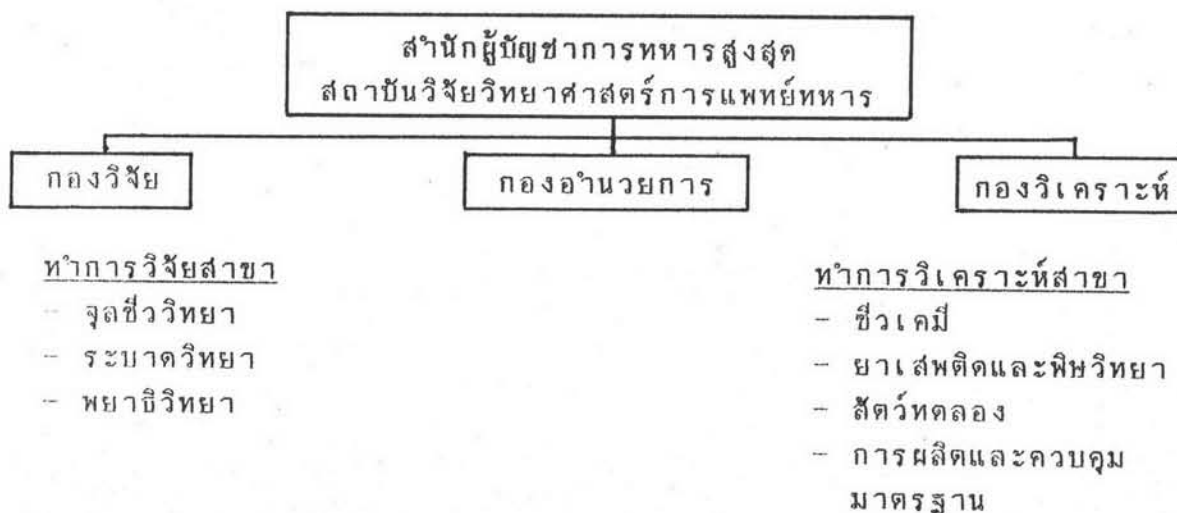
1. กองวิจัยและพัฒนาการรบ (กвр.ศวพท.) มีหน้าที่รับผิดชอบปฏิบัติงานวิจัยและพัฒนาด้านหลักการ แนวความคิดเกี่ยวกับหลักนิยมต่าง ๆ ซึ่งการวิจัยของสายงานนี้ได้แก่ งานวิจัยด้านนาฏยุทธศาสตร์และสังคมศาสตร์ งานวิจัยด้านการดำเนินงานและวิเคราะห์ระบบ

2. กองวิจัยและพัฒนายุทธโศปกรณ์ (กวย.ศวพท.) มีหน้าที่รับผิดชอบปฏิบัติงานวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับระบบอาวุธยุทธโศปกรณ์ และยุทธภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ รวมทั้งวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม

3. กองวิจัยและพัฒนาการสื่อสารและอิเล็กทรอนิกส์ (กสอ.ศวพท.) มีหน้าที่รับผิดชอบงานวิจัยและพัฒนาด้านสื่อสารและอิเล็กทรอนิกส์

1.3. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ทหาร (สวท.ทหาร)

แผนภาพที่ 9 การจัดโครงสร้างหน่วยงานของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ทหาร

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ทหาร เป็นหน่วยงานวิจัยที่อยู่ในรูปแบบหน่วยผสม คือมีทั้งฝ่ายอำนวยการและฝ่ายปฏิบัติการ โดยเริ่มก่อตั้งครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2502 ในรูปโครงการวิจัยอหิวาตกโรคขององค์การ สปอ. ต่อมาได้พัฒนาเป็นหน่วยวิจัยทางแพทย์ขององค์การ สปอ. และสำนักงานโครงการวิจัยทางแพทย์ขององค์การ สปอ. ตามลำดับจนกระทั่งครั้งหลังสุดในปี 2520 ได้สถาปนาเป็น สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ทหาร ซึ่งจัดเป็นหน่วยขึ้นตรงสำนักผู้อำนวยการทหารสูงสุด

สำหรับภารกิจของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ทหารตามระเบียบกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยการกำหนดหน้าที่ส่วนราชการในกองบัญชาการ-ทหารสูงสุด พ.ศ. 2522 ได้กำหนดให้มีหน้าที่วางโครงการ ประสานงาน อำนวยการ และดำเนินการวิเคราะห์วิจัยเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์การแพทย์ทหาร รวบรวมข้อมูลข่าวสารผลงานวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ทหาร และจัดทำคู่มือเอกสารเวชนิทัศน์ ตลอดจนการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ เพื่อสนับสนุนบริการแพทย์สามเหล่าทัพ

อย่างไรก็ตามจากภารกิจดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่าสถาบันนี้มีบทบาทในงานวิจัยและพัฒนาการในวงจำกัด คือ วิจัยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์เท่านั้น โดยมีกองฝ่ายอำนวยการกับกองฝ่ายปฏิบัติการ ซึ่งมี 2 กอง คือ กองวิจัย และ กองวิเคราะห์

1. กองวิจัย มีหน้าที่รับผิดชอบงานวิจัยในสาขาวิชาจุลชีววิทยา ระบาดวิทยา และพยาธิวิทยา

2. กองวิเคราะห์ มีหน้าที่รับผิดชอบงานวิจัยและวิเคราะห์งาน ใน 4 สาขาวิชา คือ ชีวเคมี ยาเสพติดและพิษวิทยา สัตว์ทดลอง รวมทั้งการผลิตและควบคุมมาตรฐาน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยและพัฒนาการทหารในระดับกองบัญชาการทหารสูงสุด นอกจากกรมการศึกษาวิจัย ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ทหารแล้ว ยังมีอีก 2 หน่วยงาน แต่มีรูปแบบที่มีลักษณะพิเศษ คือ จัดอยู่ในรูปคณะกรรมการซึ่งได้แก่

1. คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานยุทธโศปกรณ์ (กมย.)
2. คณะกรรมการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

1. คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานยุทธโศปกรณ์

คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานยุทธโศปกรณ์หรือ กมย. ตั้งตามคำสั่งกระทรวงกลาโหม (เฉพาะ) ที่ 119/16 ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2516 เพื่อปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงกลาโหมในเรื่อง การปรับปรุงอาวุธยุทธโศปกรณ์ให้ทันสมัย ซึ่งคำสั่งดังกล่าวได้รับการแก้ไขแล้วถึง 2 ครั้งโดยที่ครั้งแรกแก้ไขตามคำสั่งกระทรวงกลาโหม (เฉพาะ) ที่ 151/19 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2519 ส่วนครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นครั้งสุดท้าย ได้แก้ไขตามคำสั่งกระทรวงกลาโหม (เฉพาะ) ที่ 194/28 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐาน ซึ่งมีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

1.1 จำนวนคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานยุทธโศปกรณ์มี 19 นาย โดยมีรองเสนาธิการทหาร ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ด้านส่งกำลังบำรุงและงบประมาณเป็นประธานกรรมการ ส่วนกรรมการคนอื่น ๆ ได้แก่ผู้แทนส่วนราชการต่าง ๆ ในกระทรวงกลาโหม ดังนี้

1.1.1 สำนักงานปลัดกระทรวง จำนวน 1 นาย คือ
 เจ้ากรมอุตสาหกรรมทหาร (จก.อท.)

1.1.2 กองบัญชาการทหารสูงสุด จำนวน 7 นาย คือ
 (1) เจ้ากรมส่งกำลังบำรุงทหาร (จก.กบ.ทหาร)
 เป็นกรรมการ

(2) เจ้ากรมยุทธการทหาร (จก.ยก.ทหาร)
 เป็นกรรมการ

(3) เจ้ากรมการศึกษาวิจัย (จก.ศวจ.)
 เป็นกรรมการ

(4) ผู้บัญชาการศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร
 (ผบ.ศวพท.) เป็นกรรมการ

(5) หัวหน้ากองส่งกำลัง กรมส่งกำลังบำรุงทหาร
 กองบัญชาการทหารสูงสุด (ทก.กสล.กบ.ทหาร) เป็นกรรมการ

(6) ประจำกองส่งกำลัง กรมส่งกำลังบำรุงทหาร
 กองบัญชาการทหารสูงสุด (ประจำ กสล.กบ.ทหาร) จำนวน 2 นาย เป็นผู้ช่วย
 เลขานุการ

1.1.3 กองทัพบก จำนวน 4 นาย คือ
 (1) ผู้ช่วยเสนาธิการกองทัพบก ฝ่ายส่งกำลังบำรุง
 (ผช.เสธ.ทบ.ฝกบ.)

(2) เจ้ากรมสรรพาวุธทหารบก (จก.สพ.ทบ.)
 (3) เจ้ากรมวิทยาศาสตร์ทหารบก (จก.วศ.ทบ.)
 (4) ผู้อำนวยการสำนักงานประสานการวิจัยและ
 พัฒนาการทางทหาร (ผอ.สวพ.ทบ.)

1.1.4 กองทัพเรือ จำนวน 3 นาย คือ
 (1) ผู้ช่วยเสนาธิการกองทัพเรือ ฝ่ายส่งกำลัง-
 บำรุง (ผช.เสธ.ทร.ฝกบ.)

(2) เจ้ากรมสรรพาวุธทหารเรือ (จก.สพ.ทร.)

(3) เจ้ากรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ

(จก.วศ.ทร.)

1.1.5 กองทัพอากาศ จำนวน 3 นาย คือ

(1) ผู้ช่วยเสนาธิการกองทัพอากาศ ฝ่ายส่ง-
กำลังบำรุง (ผช.เสธ.ทอ.ฝกบ.)

(2) เจ้ากรมสรรพาวุธทหารอากาศ

(จก.สพ.ทอ.)

(3) ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาการสร้างอาวุธ

ศูนย์วิทยาศาสตร์และพัฒนาระบบอาวุธกองทัพอากาศ (ผอ.สพอ.ศวอ.ทอ.)

1.2 หน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการกำหนดมาตรฐาน
ยุทธโศปกรณ์ มีดังนี้1.2.1 กำหนดมาตรฐานยุทธโศปกรณ์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับ
อาวุธ กระสุน วัตถุระเบิดและยานรบ ที่จะใช้ร่วมกันได้ระหว่างเหล่าทัพ1.2.2 กำหนดรายการ ชนิด ประเภทของอาวุธ
กระสุน วัตถุระเบิด และยานรบที่จะผลิต1.2.3 กำหนดแนวทางหรือวิธีดำเนินการในด้านการ
การค้นคว้าและวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหรือการปรับปรุงแก้ไขอาวุธ กระสุน วัตถุ-
ระเบิด และยานรบ โดยมอบหมายให้หน่วยที่มีหน้าที่วิจัยและพัฒนารับผิดชอบดำเนินการ1.2.4 เสนอแนะข้อพิจารณาและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการ
ผลิต การปรับปรุงแก้ไข และการจัดหาอาวุธ กระสุน วัตถุระเบิดและยานรบที่จะ
นำมาใช้ร่วมกันได้ระหว่างเหล่าทัพ รวมทั้งเครื่องจักร อุปกรณ์ ฯลฯ เพื่อการ
ผลิตและปรับปรุงแก้ไขดังกล่าว โดยเสนอแนะว่าจะให้หน่วยใดผลิต และให้ถือหลัก
แบบรวมการ

2. คณะกรรมการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

คณะกรรมการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ตั้งขึ้นตามคำสั่ง
กระทรวงกลาโหม (เฉพาะ) ที่ 79/20 ลงวันที่ 20 พฤษภาคม 2520

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ โดยอาศัยอำนาจตาม มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2503 ในส่วนที่เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการ ชุดนี้มี พอสสรุปได้คือ

2.1 ศึกษาว่าการเสริมสร้างกิจการอุตสาหกรรมป้องกัน ประเทศ ในประเทศไทยและประเทศที่ตกลงร่วมมือกันจะดำเนินการได้อย่างไร เพื่อประโยชน์ร่วมกัน

2.2 ประเมินค่าสิ่งอำนวยความสะดวกของประเทศตั้ง สองและประมาณการเสริมสร้างขีดความสามารถที่อาจเป็นไปได้ในอนาคต

2.3 เสนอแนะรายการโครงการที่สามารถจะปฏิบัติงาน ร่วมกัน หรือดำเนินการภายในประเทศหนึ่ง หรือด้วยวิธีการอื่น ๆ

2. การจัดหน่วยงานวิจัยของกองทัพบก

สำหรับการจัดหน่วยงานวิจัยในกองทัพบกนั้น มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับงานวิจัยและพัฒนาการทหาร ดังนี้

1. สำนักงานประสานการวิจัยและพัฒนาการทางทหาร กองทัพบก
2. ศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบก
3. หน่วยวิจัยในเหล่าสายวิทยาการและในศูนย์ของเหล่าต่าง ๆ

2.1 สำนักงานประสานการวิจัยและพัฒนาการทางทหาร กองทัพบก (สวท.ทบ.)

สำนักงานประสานการวิจัยและพัฒนาการทางทหาร กองทัพบก ตั้งขึ้น มาเมื่อปี พ.ศ. 2515 ถือเป็นหน่วยงานหลักและมีบทบาทสำคัญที่สุดในการบริหาร ประสานงาน กำกับดูแลการวิจัยและพัฒนาการของกองทัพบก ซึ่งภารกิจในส่วนนี้ ต้องรับผิดชอบของหน่วยงานดังกล่าว ตามที่ปรากฏในราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ เล่มที่ 101 ตอนที่ 119 ลงวันที่ 9 กันยายน 2517 มีดังนี้

2.1.1 วางแผน อำนวยการ ประสานงาน ควบคุม และกำกับการ เกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาการทางทหาร ทั้งในด้านหลักการและด้านยุทธวิธีปรกฏ ตามที่กองทัพบกเสนอ

2.1.2 รวบรวมข้อมูล ค่าเนิการวิเคราะห์และประเมินค่าผลการวิจัยและพัฒนาการทางทหารทั้งในด้านหลักการและด้านยุทธโธปกรณ์ เพื่อนำไปใช้หรือนำไปสู่การผลิต

กล่าวได้ว่า ภารกิจของสำนักงานประสานการวิจัยและพัฒนาการทางทหาร กองทัพบก หรือ สวพ.ทบ. จัดอยู่ในรูปหน่วยอำนวยการไม่ใช่หน่วยปฏิบัติการ และมีบทบาททางด้านการวิจัยและพัฒนาการทหารในรูปแบบเดียวกับกรมการศึกษาวิจัย กองบัญชาการทหารสูงสุด

2.2 ศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบก (สอว.ทบ.)

ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการกองทัพบก กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม พ.ศ.2513 ได้กำหนดหน้าที่ของศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบกไว้ ดังนี้

2.2.1 วางแผน อำนวยการ ประสานงาน จัดตั้ง และควบคุมโรงงานให้การศึกษาวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการสร้างอาวุธที่สำคัญและมีเทคโนโลยีสูงตามที่กองทัพบกกำหนด

2.2.2 ให้การสนับสนุนแก่สถาบันวิจัยของส่วนราชการและหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อนำผลมาใช้ในการสร้างอาวุธ

2.2.3 ประสานงานกับโรงงานอุตสาหกรรมของส่วนราชการ และหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในการสร้างอาวุธ

กล่าวได้ว่า ศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบก เป็นหน่วยงานวิจัยฝ่ายปฏิบัติที่นับว่าเป็นหน่วยใหญ่ซึ่งมีความสำคัญต่องานวิจัยและพัฒนาของกองทัพบกเป็นอย่างมาก

2.3 หน่วยวิจัยในเหล่าสายวิทยาการ จากการที่กองทัพบกได้กำหนดขอบเขตงานวิจัยไว้ในนโยบายการวิจัยและพัฒนาการทหาร จึงทำให้มีการกำหนดหน่วยงานภายในกองทัพบกขึ้นมาเป็นหน่วยรับผิดชอบโครงการ ซึ่งได้แก่ กรมฝ่ายเสนาธิการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.3.1 กรมกำลังพลทหารบก รับผิดชอบโครงการวิจัยและพัฒนาทางด้านสังคมและจิตวิทยา

2.3.2 กรมข้าวทหารบก รับผิดชอบโครงการวิจัยและพัฒนาทางด้านการทหาร และการต่อต้านข่าวกรอง

2.3.3 กรมส่งกำลังบำรุงทหารบก รับผิดชอบโครงการวิจัยและพัฒนาการทหารทางด้านกิจการพลเรือน

2.3.4 กรมกิจการพลเรือนทหารบก รับผิดชอบโครงการวิจัยและพัฒนาการทหารทางด้านกิจการพลเรือน

2.3.5 กรมยุทธการทหารบก รับผิดชอบโครงการวิจัยและพัฒนาการทหารทางด้านยุทธการที่เกี่ยวกับหลักนิยม ยุทธวิธี การจัด การฝึกและสนับสนุนการรบ

2.3.6 สำนักงานปลัดบัญชาทหาร รับผิดชอบโครงการวิจัยและพัฒนาการทหารทางด้านการบริหาร การวิเคราะห์ระบบ เทคโนโลยี และการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาการทหาร

นอกจากนี้ยังมีส่วนราชการอื่น ๆ ของกองทัพบกที่มีหน้าที่ดำเนินงานวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการผลิต จัดหาส่งกำลัง ท่อส่งกำลังและบริการซึ่งอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบของหน่วยได้แก่ กรมสรรพาวุธทหารบก กรมวิทยาศาสตร์ทหารบก กรมการทหารช่าง กรมการทหารสื่อสาร กรมการขนส่งทหารบก กรมพลอากาศทหารบก กรมแพทย์ทหารบก กรมการสัตวทหารบก กรมยุทธโยธาทหารบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง ศูนย์สงครามพิเศษ ซึ่งนับว่ากองทัพบกมีหน่วยงานวิจัยย่อยในเหล่าสายวิทยาการ เพื่อปฏิบัติงานวิจัยและพัฒนาการทางทหารเป็นจำนวนมาก

3. การจัดหน่วยงานวิจัยของกองทัพเรือ

กองทัพเรือ เป็นเพียงเหล่าทัพเดียวที่ไม่ได้มีการจัดหน่วยงานวิจัยเป็นหน่วยเอกเทศตั้งที่กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก และกองทัพอากาศ ได้จัดมีไว้โดยเฉพาะ หากแต่กองทัพเรือได้จัดรูปแบบหน่วยงานวิจัยซึ่งอยู่ในระดับแผนก/กอง แทรกไว้ตามกรมต่าง ๆ ทั้งนี้ได้ดำเนินการแบ่งลักษณะหน่วยงานวิจัยออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายอำนวยการหรือฝ่ายวางแผน ได้มอบหมายภารกิจดังกล่าวให้แก่ กองวิจัยและพัฒนา กรมยุทธการทหารเรือ เป็นผู้รับผิดชอบเป็น

ส่วนใหญ่ และในส่วนของฝ่ายปฏิบัติการก็มีกระจัดกระจายอยู่ตามกรมต่าง ๆ ทั่วไปของกองทัพเรือ แต่ที่นับว่าเป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติงานวิจัยและพัฒนา การทหารก็คือ กรมสรรพาวุธทหารเรือ กรมอุทกทหารเรือ และกรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ

สำหรับการจัดหน่วยงานวิจัยภายในกองทัพเรือ แบ่งได้เป็น 2 ส่วนดังนี้³

3.1 หน่วยงานฝ่ายอำนวยการ ซึ่งทำหน้าที่วางแผน อำนวยการ ประสาน และกำกับการในเรื่องวิจัยและพัฒนาการทางทหารในสาขาต่าง ๆ ดังนี้

3.1.1 กรมยุทธการทหารเรือ (ยก.ทร.) กรมยุทธการทหารเรือ มีหน่วยงานระดับกอง เรียกว่า กองวิจัยและพัฒนา เป็นหน่วยรับผิดชอบ โดยปฏิบัติงานฝ่ายอำนวยการหลักที่มีหน้าที่ในการวางแผน อำนวยการ ประสานงาน และกำกับการในเรื่องการวิจัยและพัฒนาการทหารของกองทัพเรือ ได้แก่ หลักนิยม ในการรบ ระบบเรือและอาวุธ ตลอดจนพิจารณาและประสานงานเกี่ยวกับการจัดหน่วยกำลังรบ ซึ่งมีการจัดแบ่งส่วนราชการออกเป็น 3 แผนก คือ

3.1.1.1 แผนกวิจัยและพัฒนาหลักนิยมในการรบ มีหน้าที่ ศึกษาวิจัย วางแผน อำนวยการ ประสานงานในการจัดทำหลักนิยมในการรบตาม สาขายุทธการต่าง ๆ ติดตามตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาหลักนิยมในการรบ

3.1.1.2 แผนกวิจัยและพัฒนาระบบเรือและอาวุธ มีหน้าที่ วางแผน อำนวยการ ประสานงานเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาระบบเรือ อาวุธ ติดตามศึกษาความก้าวหน้าของระบบเรือและอาวุธสมัยใหม่ รวมทั้งปรับปรุงแก้ไข ระบบการรบทางเรือ เครื่องบิน และหน่วยนาวิกโยธิน

3.1.1.3 แผนกการจัด มีหน้าที่พิจารณาเสนอแนะการจัด หน่วยกำลังรบและอัตรายุทธภัณฑ์ รวมทั้งการประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไขการจัด หน่วยกำลังรบและอัตรายุทธภัณฑ์

³ สมบัติ ไชยทรัพย์, "การจัดและบริหารหน่วยงานวิจัยของ ทร." ใน รายงานการประชุมสัมมนาเรื่อง แนวทางการพัฒนางานวิจัยและพัฒนาการทหาร ของกองทัพไทย, ตอนที่ 3 หน้า 20-25.

3.1.2 กรมกำลังพลทหารเรือ (กพ.ทร.) มีหน่วยงานที่รับผิดชอบซึ่งเกี่ยวข้องกับงานวิจัยและพัฒนา คือ แผนกกรรมวิธีข้อมูลกำลังพลและสถิติ กองนโยบายและแผน กล่าวคือมีหน้าที่รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติทั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับการกำลังพล ดำเนินการวิจัยและพัฒนาหลักนิยมที่เกี่ยวกับการกำลังพล ตลอดจนประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของข้อมูล และสถิติการกำลังพล

3.1.3 กรมข่าวทหารเรือ (ขว.ทร.) มีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานวิจัยของกรมคือ แผนกนโยบายและแผน กองนโยบายและแผน ซึ่งมีหน้าที่วางแผน อำนวยการ ประสานงานการวิจัยและพัฒนาด้านข่าวและการรักษาความปลอดภัย

3.1.4 กรมส่งกำลังบำรุงทหารเรือ (กบ.ทร.) มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานวิจัยและพัฒนาอยู่ภายในขอบเขตภารกิจของกรมส่งกำลังบำรุง คือ กองการวิจัยและพัฒนาซึ่งมีหน้าที่พิจารณา กำหนดนโยบาย วางแผน อำนวยการประสานงาน และกำกับการในเรื่องการวิจัยและพัฒนาระบบการส่งกำลังบำรุงของกองทัพเรือ ทั้งนี้ได้มีการแบ่งส่วนราชการรับผิดชอบลงไปในระดับแผนก คือ แผนกวิจัย แผนกพัฒนาระบบ และแผนกวิชาการ ทั้งนี้ได้กำหนดให้แผนกวิจัย มีหน้าที่วางแผน อำนวยการ ประสานงานและกำกับการในเรื่องการวิจัยและค้นคว้าด้านส่งกำลังบำรุง โดยพิจารณาใช้ผลการวิจัยให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของกองทัพเรือ

3.1.5 สำนักงานปลัดบัญชาทหารเรือ (สปลช.ทร.) มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยและพัฒนาคือ กองตรวจสอบและวิเคราะห์ โดยทำหน้าที่รวบรวม จัดทำ และดำเนินการในเรื่องข้อมูล สถิติทางการเงิน และการงบประมาณ ตลอดจนควบคุมการรายงาน ตรวจสอบ วิเคราะห์และประเมินค่าผลงาน และโครงการของหน่วยต่าง ๆ ในกองทัพเรือ

3.2 หน่วยวิจัยฝ่ายปฏิบัติการในเหล่าสายวิทยาการซึ่งทำหน้าที่ดำเนินงานวิจัยและพัฒนา มีดังนี้

3.2.1 กรมสรรพาวุธทหารเรือ (สพ.ทร.) ดำเนินงานวิจัยและพัฒนาในกิจการของเหล่าทหารสรรพาวุธ โดยมี กองศึกษาและวิจัย กรมสรรพาวุธทหารเรือ เป็นหน่วยรับผิดชอบ โดยมีหน้าที่อำนวยการประสานงาน และดำเนินการฝึก การศึกษาของเหล่าทหารสรรพาวุธ ตลอดจนการวิจัยกิจการ

สรรหาครู รวมทั้งจัดทำตำราคู่มือคำแนะนำและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสรรหาครูของกองทัพเรือ และดำเนินกิจการห้องสมุด

3.2.2 กรมอุทกหารเรือ (อ.ร.) ดำเนินงานวิจัยและพัฒนาในเรื่องการช่าง โดยมี

3.2.2.1 กรมพัฒนาการช่าง กรมอุทกหารเรือ เป็นหน่วยรับผิดชอบในการวิจัยและพัฒนา ทดสอบ ประเมินค่าวัสดุ กรรมวิธีการปฏิบัติงาน และผลงานซ่อมบำรุงเพื่อสนับสนุนการซ่อม สร้าง ดัดแปลงเรือ ยานพาหนะ รวมทั้งอุปกรณ์ช่างทุกประเภท และการก่อสร้าง การดำเนินการ ศึกษา อบรมทหารพรคนกลิน ทหารพรคนพิเศษ เฉพาะเหล่าทหารช่างยุทธโยธา นักเรียนช่าง และช่างคนงานให้กับหน่วยต่าง ๆ ในกองทัพเรือ ตามที่ได้รับมอบหมาย

3.2.2.2 กองวิทยาการ กรมอุทกหารเรือ เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัย กล่าวคือมีหน้าที่ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ความก้าวหน้าทางการช่าง เผยแพร่ความรู้ทางการช่าง ให้คำแนะนำทางการช่าง รวมทั้งการซ่อมบำรุงและผลิต

3.2.3 กรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ (วศ.ทร.) ดำเนินงานวิจัยและพัฒนาในเรื่องการวิทยาศาสตร์ทางทหาร โดยให้กองวิจัย กรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ เป็นหน่วยรับผิดชอบโดยทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และผลิตวัตถุทางวิทยาศาสตร์ทั้งภายในและภายนอกประเทศ

3.2.4 กรมแพทย์ทหารเรือ (พร.) ดำเนินงานวิจัยและพัฒนาในเรื่องทางการแพทย์ โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานวิจัยเฉพาะทางของกรม คือ

3.2.4.1 กองวิทยาการ กรมแพทย์ทหารเรือ มีหน้าที่วิจัย พัฒนา ให้ข้อเสนอแนะ และเผยแพร่วิทยาการแพทย์ พยาบาล ดำเนินการเกี่ยวกับสถิติ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ทางการแพทย์ ตลอดจนเวชศาสตร์ใต้น้ำและการบิน โดยมีส่วนราชการขึ้นตรงคือแผนกวิจัย แผนกการแพทย์และพยาบาล แผนกห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์ แผนกเวชศาสตร์ใต้น้ำและการบิน

3.2.4.2 กองเวชกรรมป้องกัน กรมแพทย์ทหารเรือ มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการอนามัย การสุขาภิบาล การป้องกันและควบคุมโรค วิเคราะห์วิจัยเกี่ยวกับพาหนะนำโรค ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพทั้งกายและจิต

3.2.5 กรมยุทธศึกษาทหารเรือ (ยศ.ทร.) มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่วิจัยและพัฒนางานเฉพาะด้านภายในขอบเขตตามภารกิจของ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ ดังนี้

3.2.5.1 กองวิชาการ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ มีหน้าที่วิจัยและพัฒนาตำรา คู่มือ และหลักสูตรของกองการฝึก ศูนย์การฝึก และโรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดกรมยุทธศึกษาทหารเรือ และตามที่กองทัพอากาศกำหนดผลิต จัดหา เก็บรักษา และแจกจ่ายตำราพร้อมด้วยคู่มือต่าง ๆ ที่ใช้ในกองทัพอากาศ ทั้งนี้ยังรวมถึงการดำเนินการค้ำเนินกิจกรรมห้องสมุดอีกด้วย โดยมีส่วนราชการขึ้นตรงคือ แผนกวิจัยและพัฒนา แผนกผลิตตำรา แผนกหลักสูตร แผนกคลังตำราและแผนกห้องสมุด

3.2.5.2 กองการฝึกและศึกษา โรงเรียนพลทหาร กรมยุทธศึกษาทหารเรือ มีหน้าที่รวบรวมข้อมูลผลการฝึกและศึกษา เพื่อใช้ในการวิจัยและพัฒนา

3.2.6 ฐานทัพเรือสัตหีบ (ฐท.สส.) มีหน่วยงานที่มีหน้าที่วิจัยและพัฒนาคือแผนกควบคุมคุณภาพ กรมโรงงาน ฐานทัพเรือสัตหีบ กล่าวคือมีภารกิจในการส่งเสริมการซ่อมทำโดยหาผลทดลองทางวิทยาศาสตร์ทุกสาขา และทำการวิจัยทดสอบ วิเคราะห์ควบคุมและตรวจสอบการซ่อมทำ

3.2.7 กรมอุทกศาสตร์ มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาคือ การสำรวจ ตรวจสอบ วิจัย ผลิต จัดหา และแจกจ่ายแผนที่ บรรณสาร อุปกรณ์เกี่ยวกับอุทกศาสตร์ การสมุทรศาสตร์ การอุทกนิยามวิทยา การเดินเรือ การเดินอากาศ และการดำเนินการในเรื่องเครื่องหมายทางเรือ ตลอดจนการฝึกและศึกษาของเหล่าทหารอุทกศาสตร์

4. การจัดหน่วยงานวิจัยของกองทัพอากาศ

การจัดหน่วยงานวิจัยของกองทัพอากาศ เป็นการ จัดหน่วยวิจัยและพัฒนาการทหารในลักษณะรวมการที่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ รวมฝ่ายอำนวยการ ประสานงานกับหน่วยปฏิบัติการสำคัญ ๆ เข้าไว้ด้วยกัน คือมีศูนย์วิทยาศาสตร์และพัฒนาระบบอาวุธ เป็นหน่วยอำนวยการและมีสำนักงานพัฒนาการสร้างอาวุธ ซึ่ง

เป็นหน่วยขึ้นตรงทำหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการ ทำนองเดียวกับการจัดหน่วยงานวิจัยของ กองบัญชาการทหารสูงสุด ที่จัดให้ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหารเป็นหน่วยปฏิบัติการขึ้นตรงกับกรมการศึกษาวิจัย ซึ่งเป็นหน่วยอำนวยการประสานงาน อย่างไรก็ตาม กองทัพอากาศยังมีหน่วยแยกการปฏิบัติงานวิจัยอื่น ๆ เช่นเดียวกับกองทัพบก และกองทัพเรือ เช่น กรมสรรพาวุธทหารอากาศ กรมช่างอากาศ เป็นต้น

สำหรับการจัดหน่วยงานวิจัยในกองทัพอากาศนั้น มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานวิจัยและพัฒนาการทหาร ดังนี้

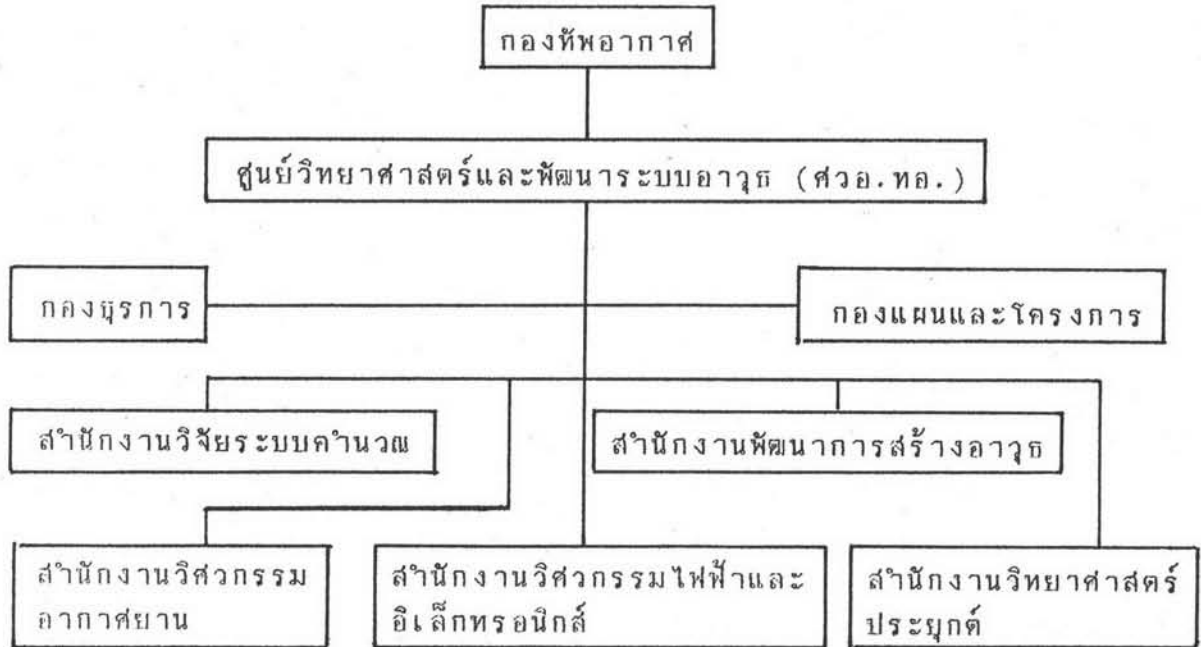
4.1 ศูนย์วิทยาศาสตร์และพัฒนาระบบอาวุธกองทัพอากาศ (ศวอ.ทอ.)

ศูนย์วิทยาศาสตร์และพัฒนาระบบอาวุธกองทัพอากาศเป็นส่วนราชการขึ้นตรงต่อกองทัพอากาศ ซึ่งนับว่าเป็นหน่วยงานใหม่ที่ตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบงานวิจัยและพัฒนาการสร้างอาวุธยุทธภัณฑ์ ทั้งในฝ่ายอำนวยการและปฏิบัติการ โดยมีภารกิจตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการกองทัพอากาศ กองบัญชาการทหารสูงสุด พ.ศ. 2524 และแก้ไขเพิ่มเติมตามราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 3 เล่ม 99 ตอนที่ 137 ลงวันที่ 26 กันยายน 2525 ว่ามีหน้าที่วางแผน อำนวยการประสานงานให้การศึกษาค้นคว้าวิจัยและพัฒนา เกี่ยวกับการสร้างอาวุธยุทธภัณฑ์ที่มีความสำคัญ ซึ่งต้องใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงดำเนินการเกี่ยวกับเคมีชีวะรังสี และกิจการวิทยาศาสตร์ การใช้เครื่องจักรคำนวณสนับสนุนในการสร้างอาวุธยุทธภัณฑ์ตลอดจนประสานงานกับโรงงานอุตสาหกรรมของส่วนราชการและหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในการสร้างอาวุธยุทธภัณฑ์

ศูนย์วิทยาศาสตร์และพัฒนาระบบอาวุธกองทัพอากาศ ประกอบด้วยหน่วยงานปฏิบัติรวม 5 สำนักงาน ดังแผนภาพต่อไปนี้ ⁴

⁴ กองบัญชาการทหารสูงสุด. กรมการศึกษาวิจัย, เอกสารประกอบการประชุมสมัชชาวิทยาศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 1 กลุ่มสัมมนาที่ 5 เรื่องการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการป้องกันประเทศ 22 มีนาคม 2527. (กรุงเทพมหานคร, 2527), หน้า 11.

แผนภาพที่ 10 การจัดโครงสร้างหน่วยงานของศูนย์วิทยาศาสตร์และพัฒนา
ระบบอาวุธกองทัพอากาศ

4.2 หน่วยวิจัยในเหล่าสายวิทยาการ เช่น

4.2.1 กรมสรรพาวุธทหารอากาศ ดำเนินงานวิจัยและพัฒนาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสรรพาวุธ การสร้าง การซ่อมบำรุง และการดัดแปลง สรรพาวุธ

4.2.2 กรมช่างอากาศ ดำเนินงานศึกษาวิจัยและพัฒนาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าทางช่างอากาศ

4.2.3 กรมสื่อสารทหารอากาศ ดำเนินงานศึกษาวิจัยและพัฒนาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง ซ่อมและดัดแปลงเครื่องมือสื่อสารและอิเล็กทรอนิกส์

4.2.4 กรมการภาพถ่ายทหารอากาศ ดำเนินงานศึกษาและพัฒนาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายภาพทางอากาศ การถ่ายภาพทางพื้นดิน การภาพยนตร์ การแปลรูปถ่ายทางอากาศ

4.2.5 กรมแพทย์ทหารอากาศ ดำเนินงานศึกษาวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าทางการแพทย์ วัสดุ และเวชศาสตร์การบิน

4.2.6 กรมการเงินทหารอากาศ ดำเนินการศึกษาวิจัยวิทยาการเกี่ยวกับการเงิน

4.2.7 กรมควบคุมการปฏิบัติทางอากาศ ดำเนินการศึกษาวิจัย และพัฒนาในส่วนที่เกี่ยวกับระบบการรวบรวมและระบบป้องกันภัยทางอากาศ

อย่างไรก็ตามหน่วยวิจัยในเหล่าสายวิทยาการทั้ง 7 ดังกล่าวมานี้ เป็นหน่วยงานที่มีฐานะอยู่ในระดับกอง และหรือแผนกของแต่ละกรมเท่านั้น แต่ไม่ได้มีฐานะเป็นหน่วยวิจัยเอกเทศเหมือนกับศูนย์วิทยาศาสตร์และพัฒนาระบบอาวุธ จากการที่ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดหน่วยงานวิจัยของกระทรวงกลาโหม ทั้งในระดับกองบัญชาการทหารสูงสุดและในระดับเหล่าทัพแล้ว จะเห็นได้ว่า หน่วยงานวิจัยที่มีฐานะเป็นหน่วยงานเอกเทศจริง ๆ โดยไม่ได้มีฐานะเป็นเพียงแผนกหรือกองวิจัยแทรกอยู่ตามหน่วยงานอื่น ๆ ดังเช่นหน่วยงานในเหล่าสายวิทยาการนั้นมีน้อยมาก และสามารถสรุปได้ดังนี้

- ระดับกองบัญชาการทหารสูงสุด มีกรมการศึกษาวิจัย ศูนย์วิจัยและพัฒนากาการทหาร สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ทหาร

- ระดับเหล่าทัพ

กองทัพบก มีสำนักงานประสานการวิจัยและพัฒนาการทางทหาร ศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบก

กองทัพอากาศ ศูนย์วิทยาศาสตร์และพัฒนาระบบอาวุธ และ หน่วยงานวิจัยอื่น ๆ ที่ขึ้นตรงต่อศูนย์วิทยาศาสตร์และพัฒนาระบบอาวุธ เช่น สำนักงานพัฒนาการสร้างอาวุธ

ดังนั้นการวิจัยเรื่องการประเมินผลการปฏิบัติงานนายทหารสัญญาบัตร สังกัดหน่วยงานวิจัยในกระทรวงกลาโหมจึงมีขอบเขตศึกษาเฉพาะหน่วยงานวิจัยที่มีลักษณะเป็นเอกเทศ มิใช่เป็นเพียงหน่วยวิจัยย่อยระดับแผนกหรือกองอยู่ในหน่วยงานที่ใหญ่กว่า ทั้งนี้เพื่อให้การศึกษาถึงลักษณะหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างงานฝ่ายการบังคับบัญชา งานฝ่ายอำนวยการ งานฝ่ายธุรการและบริการอื่น ๆ รวมทั้งงานวิจัยและพัฒนากาการทหารสามารถพิจารณาถึงความแตกต่างได้อย่างเด่นชัดเพื่อจะนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางศึกษาต่อไปถึงรูปแบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของนายทหารสัญญาบัตรที่สังกัดหน่วยงานวิจัยในกระทรวงกลาโหม

การดำเนินงานวิจัยและพัฒนาการทหาร

กองทัพไทยได้ยึดถือหลักการ นโยบายการปฏิบัติงานและการดำเนินงานวิจัยโดยอาศัยคำสั่งและนโยบาย ดังนี้

1. คำสั่งกองบัญชาการทหารสูงสุดที่ 145/2526 ลงวันที่ 3 มีนาคม 2526 เรื่องนโยบายการวิจัยและพัฒนาการทหาร ซึ่งปรับปรุงแก้ไขจากคำสั่งกองบัญชาการทหารสูงสุด 434/2515

อย่างไรก็ดีคำสั่งกองบัญชาการทหารสูงสุดที่ 434/2515 และคำสั่งกองบัญชาการทหารสูงสุดที่ 145/2526 นี้ เป็นแม่บทที่หน่วยงานวิจัยของกองทัพไทยยึดถือเป็นหลัก แม้แต่ตามเหล่าทัพที่ได้มีการออกคำสั่งเกี่ยวกับเรื่องนโยบายและการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาการทหารออกมา ก็ล้วนแต่สอดคล้องกับนโยบายแม่บททั้งสิ้น ซึ่งคำสั่งเกี่ยวกับเรื่องนโยบายและการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาการทหารที่แต่ละเหล่าทัพกำหนดออกมาใช้มีดังนี้

(1) คำสั่งกองทัพบกที่ 581/2527 เรื่องนโยบายการวิจัยและพัฒนาการทางทหาร กองทัพบก

(2) คำสั่งกองทัพอากาศที่ 254/2518 เรื่องการดำเนินงานด้านการวิจัยและพัฒนาการทหาร

(3) คำสั่งกองทัพอากาศที่ 990/24 เรื่อง นโยบายการวิจัยและพัฒนาการทหารของกองทัพอากาศ

2. คำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ 858/23 เรื่องการร่วมมือทางการวิจัยและพัฒนาการทหารระหว่างฝ่ายทหารกับฝ่ายพลเรือน ซึ่งคำสั่งดังกล่าวมีขึ้นมาเพื่อให้การวิจัยและพัฒนาการทหารของกระทรวงกลาโหมดำเนินไปตามจุดหมายของทางราชการ และมีการใช้ทรัพยากรของประเทศให้เกิดประโยชน์ต่อราชการทหาร เนื่องจากความร่วมมือทางการวิจัยและพัฒนาการทหารระหว่างหน่วยงานในกระทรวงกลาโหมกับหน่วยงานวิจัยและพัฒนาของภาครัฐบาล และเอกชนอื่น ๆ เป็นการรวมพลังอำนาจของชาติให้สอดคล้องตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติด้านการทหารของกระทรวงกลาโหมและแผนป้องกันประเทศ

3. นโยบายการปรับปรุงยุทธโศปกรณ์ให้ทันสมัยตามนโยบายการทหาร
ของกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2523

4. นโยบายการระดมสรรพกำลังด้านยุทธโศปกรณ์ตามนโยบายการ
ทหารของกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2523

1. การดำเนินงานวิจัยและพัฒนาการทหารของกองบัญชาการทหารสูงสุด

การดำเนินงานวิจัยและพัฒนาการทหารของกองบัญชาการทหารสูงสุด ได้ยึดถือตามคำสั่งกองบัญชาการทหารสูงสุดที่ 145/2526 ลงวันที่ 3 มีนาคม 2526 ซึ่งกำหนดนโยบายนี้ขึ้นมา ก็เพื่อให้หน่วยงานวิจัยของกองบัญชาการทหารสูงสุด และเหล่าทัพใช้เป็นแนวทางดำเนินงานวิจัยให้มีประสิทธิภาพ หลีกเลี่ยงการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนเพื่อความสะดวกในการประสานงาน ก่อให้เกิดความประหยัดและสอดคล้องตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติทางด้านการทหาร และสามารถดำเนินงานวิจัยได้ด้วยตนเอง

1. ขอบเขตการดำเนินงาน

ตามนโยบายการวิจัยและพัฒนาการทหารกำหนดให้มีการดำเนินงาน โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์และเทคนิคต่าง ๆ เป็นหลักปฏิบัติ เริ่มตั้งแต่การวิจัยขั้นมูลฐานเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติไปจนถึงการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อคัดเลือกสร้างสรรค์หรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์ที่เป็นประโยชน์ แล้วนำผลิตภัณฑ์เหล่านั้น ตลอดจนระบบต่าง ๆ มาทำการทดสอบ โดยมีขอบเขตการดำเนินงาน ดังนี้

1. วิจัยและพัฒนายุทธโศปกรณ์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติภารกิจทางทหาร โดยเฉพาะยุทธโศปกรณ์ที่มีความเร่งด่วนสูงสุด

2. วิจัยและพัฒนาการรบ ซึ่งแบ่งออกเป็น

2.1 วิจัยและพัฒนาหลักนิยม ยุทธวิธี การจัดการ การฝึกให้สามารถทำการรบตามแบบและนอกแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และหรือประสิทธิผล

2.2 วิจัยและพัฒนาระบบการรบบร่วมระหว่างเหล่าทัพ เพื่อให้สามารถป้องกันประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 วิจัยและพัฒนาาระบบปฏิบัติการร่วมกันระหว่างกำลังทหาร กำลังกึ่งทหาร กำลังประชาชนป้องกันตนเอง และเจ้าหน้าที่พลเรือนในการรักษา ความสงบภายในและการป้องกันประเทศ

3. การวิจัยและพัฒนาการทหารนี้ มุ่งดำเนินการเพื่อให้เกิด ประโยชน์แก่กิจการทหารในปัจจุบัน หรือในอนาคตเท่านั้น แต่ไม่รวมถึงการผลิต เพื่อใช้

2. การดำเนินงานวิจัยและพัฒนาการทหารของกองทัพบก

กองทัพบกได้กำหนดนโยบายการดำเนินงานวิจัยที่สอดคล้องกับนโยบาย เรื่องการวิจัยและพัฒนาการทหารของกองบัญชาการทหารสูงสุด ตามคำสั่งของ กองบัญชาการทหารสูงสุดที่ 145/26 ลงวันที่ 3 มีนาคม 2526 เรื่องนโยบาย การวิจัยและพัฒนาการทหารให้เหล่าทัพยึดปฏิบัติ ดังนั้นกองทัพบกจึงได้ออกคำสั่ง กองทัพบกที่ 851/2527 ลงวันที่ 26 กรกฎาคม 2527 เรื่องนโยบายการวิจัย และพัฒนาการทางทหาร กองทัพบก โดยกำหนดวัตถุประสงค์ ขอบเขต รวมทั้ง นโยบายการวิจัยและพัฒนาการทางทหารไว้ให้ยึดถือปฏิบัติดังต่อไปนี้⁵

1. วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อพัฒนากำลังทัพบกให้พร้อมรบตามนโยบายหน่วยเหนือ โดยสอดคล้องกับทรัพยากรและความจำเป็นของสถานการณ์

1.2 เพื่อความพยายามพึ่งตนเองให้ได้ในที่สุด

2. ขอบเขต การวิจัยและพัฒนาการทางทหาร กองทัพบกมุ่งดำเนินงาน เกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาด้านหลักการ และด้านยุทธโศปกรณ์ โดยมีขอบเขตดังนี้

2.1 การวิจัยและพัฒนาการด้านหลักการ เพื่อให้สามารถป้องกัน ประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้ดำเนินการดังนี้

⁵ สำนักงานประสานการวิจัยและพัฒนาทางทหาร กองทัพบก, คำสั่ง ฯ และนโยบายการวิจัยและพัฒนาการทางทหาร กองทัพบก (กรุงเทพมหานคร, 2529), หน้า 2-3.

2.1.1 การวิจัยและพัฒนาหลักนิยม ยุทธวิธี การจัด การฝึก ให้สามารถทำการรบตามแบบ นอกแบบ รบร่วมระหว่างเหล่าทัพ และต่อสู้เบ็ดเสร็จ

2.1.2 วิจัยและพัฒนา การบริหาร เทคโนโลยี การวิเคราะห์ระบบ และสังคมจิตวิทยา

2.2 การวิจัยและพัฒนาการด้านยุทธโศปกรณ์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติการทางทหารของกองทัพบก โดยเฉพาะยุทธโศปกรณ์ที่มีความ เร่งด่วนสูงสุด

2.3 การวิจัยและพัฒนาการทางทหารกองทัพบก ตามนัยแห่งคำสั่งนี้มุ่งให้เกิดประโยชน์แก่กิจการทหารบกในปัจจุบันหรือในอนาคต แต่ไม่รวมถึง การผลิตเพื่อใช้

3. นโยบายและการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยและพัฒนา การทางทหารของกองทัพบก เป็นไปอย่างมีระเบียบ เกิดประสิทธิผล จึงกำหนด แนวทางปฏิบัติไว้ดังนี้.-

3.1 การดำเนินงานวิจัยและพัฒนาการทางทหาร กระทำในทุกระดับ หน่วย โดยให้ "รวมการดำเนินงานนโยบาย" ในระดับกองทัพบก และ "แยกการปฏิบัติ" ในทุกระดับหน่วยที่ทำการวิจัยและพัฒนาการทหาร โดยมีการประสานงานเพื่อให้เกิดประสิทธิผลและขจัดงานซ้ำซ้อน

3.2 การดำเนินงานวิจัยและพัฒนาการทางทหารของกองทัพบกให้ กระทำตามเป้าหมายการวิจัยและพัฒนาการทางทหารของกองทัพบก ตามที่ได้วางไว้ โดยจะให้ลำดับความเร่งด่วนแก่แผนและโครงการที่สนับสนุนการปฏิบัติการ ทางทหารของกองทัพบก ในการป้องกันและต่อสู้ภัยคุกคามทางทหารจากภายนอก และ/หรือการป้องกันและปราบปรามความไม่สงบที่เกิดขึ้นภายในประเทศ

3.3 การวิจัยและพัฒนาการทางทหารกองทัพบก ให้จัดทำเป็น โครงการ ทั้งนี้หมายรวมถึง โครงการวิจัยและพัฒนาการทางทหารในชั้นการศึกษา ความเป็นไปได้ (feasibility study) ด้วย

3.4 การวิจัยและพัฒนาการทางทหารกองทัพบก จะพยายามใช้ วัสดุดิบและผลิตผลภายในประเทศให้มากที่สุด นอกจากชิ้นส่วนบางอย่างที่จำเป็นต้องจัดหาจากต่างประเทศ

3.5 การประสานงานเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาการทหารระหว่าง กองทัพบก กับกองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ มีความ จำเป็นที่ต้องกระทำอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง เพื่อเป็นการป้องกันและขจัดปัญหา การวิจัยและพัฒนาการที่ซ้ำซ้อน

3.6 โครงการวิจัยและพัฒนาการใด ๆ ที่หน่วยได้ริเริ่มขึ้นเอง หรือได้รับการร้องขอจากหน่วยอื่น ซึ่งมีได้ดำเนินการวิธีตามสายงานการบริหาร การวิจัยและพัฒนาการทางทหารกองทัพบก และได้รับการสนับสนุนงบประมาณใน กรณีใดก็ตาม ให้หน่วยรายงานกองทัพบกทราบทุกโครงการ เพื่อให้การรวบรวม ข้อมูลงานวิจัยและพัฒนาการทหารของกองทัพบกเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักการ รวมการดำเนินงาน

3.7 โครงการวิจัยและพัฒนาการทางทหารของกองทัพบกใด ๆ ก็ ตามที่ต้องการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งกองทัพบกยังไม่มี ความรู้ความชำนาญให้ขอรับความช่วยเหลือร่วมมือจากกองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพเรือ กองทัพอากาศ หรือสถาบันอื่นที่เห็นว่าสมควรหรือเหมาะสม

3.8 โครงการวิจัยและพัฒนาการใด ๆ ที่หน่วยเห็นว่าจำเป็นต้อง ขอความช่วยเหลือร่วมมือจากสถาบันอื่นนอกกองทัพบก ตามข้อ 3.7 ไม่ว่าจะ เป็น การขอความช่วยเหลือให้ดำเนินการในบางส่วนหรือมอบให้ดำเนินการทั้ง โครงการ ก็ตาม ให้หน่วยรายงานขออนุมัติกองทัพบกก่อน

3.9 ในการขอรับการสนับสนุนร่วมมือจากฝ่ายพลเรือนให้ปฏิบัติ ตามคำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ 858/2523 ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน 2523 เรื่อง การร่วมมือทางการวิจัยและพัฒนาการทหารระหว่างฝ่ายทหารกับฝ่ายพลเรือน

3.10 ให้สำนักงานประสานการวิจัยและพัฒนาการทางทหาร กองทัพบก (สวพ.ทบ.) ปฏิบัติหน้าที่ประสานงานกับหน่วยและสายงานต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับงานวิจัยและพัฒนาการทหารกองทัพบก เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตาม วัตถุประสงค์ ขอบเขต และนโยบายที่กำหนดไว้

3.11 ให้หน่วยรับผิดชอบโครงการ กำหนดแนวความคิดที่จะให้มี โครงการวิจัยและพัฒนาการต่าง ๆ พร้อมทั้งกำหนดขอบเขตในการจัดโครงการนั้น พิจารณาความเหมาะสม ตรวจสอบและกำกับการจัดทำโครงการของหน่วยเจ้าของ

โครงการ รวบรวมและประสานโครงการต่าง ๆ ที่รับผิดชอบจัดลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนไว้ กำกับดูแลหน่วยเจ้าของโครงการ จัดหรือแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติม หรือตัดทอนโครงการตามผลการประชุม หรือตามที่ยุ้บังคับบัญชาสั่งการ

3.12 ให้นำหน่วยและสายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ร่วมมือสนับสนุนแก่หน่วยที่ได้รับมอบให้ปฏิบัติภารกิจวิจัยและพัฒนาการทหารในด้านกำลังพล ยุทธโศปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ข้อมูล ข่าวสารและสิ่งอื่น ๆ ตามความจำเป็น

3.13 ผลงานวิจัยและพัฒนาการทหารของกองทัพบก ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานและได้รับอนุมัติให้นำมาใช้ในราชการกองทัพบกแล้วนั้น ให้แจ้งกรมการศึกษาวิจัย กองบัญชาการทหารสูงสุดทราบด้วย เพื่อเสนอคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานยุทธโศปกรณ์ กองบัญชาการทหารสูงสุด รับทราบเป็นข้อมูลต่อไป

3.14 การดำเนินงานวิจัยและพัฒนาการทางทหาร และการปฏิบัติในรายละเอียดให้ยึดถือและปฏิบัติตามคำสั่งที่แจ่งประกอบคำสั่งกองทัพบกที่ 581/2527 อย่างเคร่งครัดโดยให้สำนักงานประสานการวิจัยและพัฒนาการทางทหารกองทัพบกมีอำนาจในการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมคำสั่งแจ่งดังกล่าวนี้ตามความเหมาะสม

3. การดำเนินงานวิจัยและพัฒนาการทหารของกองทัพเรือ

การดำเนินงานวิจัยและพัฒนาการทหารของกองทัพเรือ นอกจากจะยึดถือคำสั่งกองบัญชาการทหารสูงสุดที่ถือ 145/2526 เรื่องนโยบายการวิจัยและพัฒนาการทหาร คำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ 858/23 เรื่องการร่วมมือทางการวิจัยและพัฒนาการทหารระหว่างฝ่ายทหารกับฝ่ายพลเรือน นโยบายการระดมสรรพกำลังด้านยุทธโศปกรณ์ในนโยบายการทหารของกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2523 และ นโยบายการระดมสรรพกำลังด้านยุทธโศปกรณ์ในนโยบายการทหาร ของกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2523 แล้ว กองทัพเรือยังได้ใช้คำสั่งกองทัพเรือที่ 254/2518 เรื่องการดำเนินงานด้านการวิจัยและพัฒนาการทหารเป็นหลักในการบริหารงานวิจัยและพัฒนาภายในกองทัพเรืออีกด้วย ซึ่งคำสั่งดังกล่าวมีสาระสำคัญ

พลสรุปได้ดังนี้⁶

1. หน่วยใดที่มีปัญหา และต้องการแก้ไขปัญหาด้วยการวิจัยและพัฒนา ให้เสนอคำขอการวิจัยและพัฒนาไปยังกองทัพอากาศ โดยผ่านกรมยุทธการทหารเรือ เพื่อขอความเห็นชอบเกี่ยวกับคำขอการวิจัยนั้น ๆ แล้วจึงส่งคำขอรับการสนับสนุน จากกรมการศึกษาวิจัย กองบัญชาการทหารสูงสุดหรืออนุมัติให้หน่วยในกองทัพอากาศ ดำเนินการวิจัยเองตามขีดความสามารถและงบประมาณที่จะกระทำได้

2. ให้กรมยุทธการทหารเรือ ทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานงานการวิจัยและพัฒนาทั้งภายในและภายนอกของกองทัพอากาศ เช่น การติดต่อกับกรมการศึกษาวิจัยหรือศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร ของกองบัญชาการทหารสูงสุด เป็นต้น

4. การดำเนินงานวิจัยและพัฒนาการทหารของกองทัพอากาศ

กองทัพอากาศได้ออกคำสั่งกองทัพอากาศที่ 990/24 ลงวันที่ 5 สิงหาคม 2524 เรื่องนโยบายการวิจัยและพัฒนาการทหารของกองทัพอากาศซึ่งได้กำหนด แนวทางปฏิบัติ เกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาการทหารของกองทัพให้สอดคล้องกับนโยบาย การวิจัยและพัฒนาการทหาร ของกองบัญชาการทหารสูงสุด เช่นเดียวกับกองทัพบก

การจัดโครงสร้างของหน่วยงานวิจัยในกระทรวงกลาโหม

การจัดโครงสร้างขององค์การหรือหน่วยงานขนาดใหญ่ในองค์การภาค ธุรกิจเอกชนและส่วนราชการต่าง ๆ นิยมจัดโครงสร้างขององค์การหรือหน่วยงาน ด้วยการแบ่งแยกหน้าที่การงานส่วนใหญ่ออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายที่เป็นงานหลัก หรืองานตรงของหน่วยงานกับฝ่ายที่เป็นงานรองหรืองานช่วย และยังได้แบ่งแยก อำนาจหน้าที่ให้บุคลากรปฏิบัติงานหลักหรืองานตรงของหน่วยงานฝ่ายหนึ่ง กับ บุคลากรที่ปฏิบัติงานรองหรืองานช่วยอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อช่วยฝ่ายบุคลากรที่ปฏิบัติงาน

⁶ สมบัติ ไชยทรัพย์, "การจัดและบริหารหน่วยงานวิจัย ทร."

รายงานการประชุมสัมมนา เรื่อง แนวทางการพัฒนางานวิจัยและพัฒนาการทหาร ของกองทัพอากาศ, ตอนที่ 3 หน้า 24-25.

หลัก ให้สามารถดำเนินการกิจไปสู่วัตถุประสงค์ของหน่วยงานนั้น⁷

สำหรับหน่วยงานวิจัยที่มีลักษณะเป็นเอกเทศของกระทรวงกลาโหม นอกจากจะมีการจัดโครงสร้างของงานปฏิบัติการ โดยแบ่งออกเป็นงานหลักคือ งานวิจัย และส่วนที่เป็นงานรองหรืองานช่วย คือ งานธุรการ ซึ่งทำหน้าที่เปรียบเสมือนเป็นแม่บ้านที่คอยจัดการ และอำนวยความสะดวกในด้านบริการให้แก่ งานวิจัย เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยเป็นไปอย่างต่อเนื่องและบรรลุเป้าหมายหรือ วัตถุประสงค์ขององค์การแล้ว ยังมีการจัดแบ่งสายงานในส่วนที่เป็นงานฝ่ายการ บังคับบัญชา ซึ่งเป็นงานของผู้บังคับบัญชาในการรับผิดชอบภารกิจทั้งปวงของหน่วย ได้แก่กำหนดนโยบายในการปฏิบัติงานให้หน่วยรอง แบ่งมอบอำนาจให้แก่ ผู้บังคับบัญชาหน่วยรอง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีส่วนที่เป็นงานฝ่ายอำนวยการอื่น ซึ่งเป็นงานของคณะนายทหารกลุ่มหนึ่งภายในหน่วยงานที่ทำหน้าที่คิดแทนผู้บังคับ- บัญชาในการบริหารหน่วยตามภารกิจ ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาที่ผู้บังคับบัญชาจะเผชิญ นั้นมีมากมายเกินกว่าขีดความสามารถที่จะกระทำตามลำพังแต่เพียงผู้เดียว⁸

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า หน่วยงานวิจัยของกระทรวงกลาโหมมีการจัด โครงสร้างขององค์การด้วยการแบ่งตามสายงานที่ปฏิบัติออกเป็น 4 ส่วน เหมือน กับหน่วยอื่น ๆ ภายในกระทรวงเดียวกัน ซึ่งสามารถสรุปเป็นภาพรวมได้ดังนี้

1. ส่วนที่เป็นงานฝ่ายการบังคับบัญชา
2. ส่วนที่เป็นงานฝ่ายอำนวยการ
3. ส่วนที่เป็นงานฝ่ายธุรการและบริการอื่น ๆ
4. ส่วนที่เป็นงานเทคนิคหรืองานหลักของหน่วย ซึ่งในที่นี้คือ

ส่วนที่เป็นงานวิจัยและพัฒนาการทหารนั่นเอง

⁷ กระทรวงยุติธรรม, คู่มือธุรการศาล เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร, 2530), หน้า 178.

⁸ กระทรวงกลาโหม, "ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและฝ่าย อำนวยการ" ใน เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาการทหาร (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมยุทธศึกษาทหารบก, 2526), หน้า 387.

ลักษณะงานของหน่วยงานวิจัยในกระทรวงกลาโหม

จากการจัดโครงสร้างของหน่วยงานวิจัยในกระทรวงกลาโหม ซึ่งแบ่งตามสายงานออกเป็น 4 ส่วนนั้น สามารถจำแนกให้เห็นถึงความแตกต่างของงานทั้ง 4 ประเภท ตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ มีดังนี้

1. งานฝ่ายการบังคับบัญชา เป็นงานในส่วนของผู้บังคับบัญชา ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในอันที่จะ "บังคับ" และ "บัญชา" ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติตามภารกิจของหน่วย⁹ โดยที่งานฝ่ายการบังคับบัญชาทางทหารนี้ เป็นอำนาจหน้าที่ซึ่งผู้บังคับบัญชาปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการอาศัยชั้นยศ หรือตำแหน่งหน้าที่ของตนในการบังคับบัญชา ทั้งนี้ รวมถึงอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในการวางแผน การจัดหน่วย การสั่งการ การประสานงาน การควบคุมกำลังทหารของตน ตลอดจนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมด นอกจากนี้ งานฝ่ายการบังคับบัญชายังรวมถึงความรับผิดชอบในเรื่องสุขภาพ ความเป็นอยู่ ขวัณ การฝึก และวินัยของกำลังพลภายในหน่วยอีกด้วย เพื่อให้ภารกิจตามที่ได้รับมอบหมายบรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้¹⁰

อย่างไรก็ตาม หน้าที่หลักของงานฝ่ายการบังคับบัญชาสามารถสรุปได้ดังนี้¹¹

1.1 รับผิดชอบหมายภารกิจจากหน่วยเหนือมากำหนดภารกิจในส่วนที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งในที่นี้ก็คือภารกิจที่เกี่ยวกับงานวิจัยของหน่วย

1.2 วิเคราะห์ภารกิจและให้แนวทางในการวางแผนแก่งานฝ่ายอำนวยการเพื่อนำไปทำประมวลการ

⁹ เรื่องเดียวกัน

¹⁰ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, การจัดและดำเนินของฝ่ายอำนวยการ (นส.101-5) (ประจวบคีรีขันธ์ : โรงพิมพ์ศูนย์การทหารราบ 2525) หน้า 1-3.

¹¹ กระทรวงกลาโหม, "ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยการ" ในเอกสารประกอบคำบรรยายวิชาทหาร, หน้า 412.

1.3 ประมาณสถานการณ์และให้ข้อตกลงใจ รวมทั้งให้แนวความคิดในการปฏิบัติ เพื่อให้ฝ่ายอำนวยการนำไปจัดทำแผน

1.4 อนุมัติแผนและคำสั่งตามที่ฝ่ายอำนวยการเสนอมา

1.5 กำกับดูแลให้งานฝ่ายอำนวยการสามารถบรรลุผลสำเร็จทางภารกิจตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

หน้าที่หลักของงานฝ่ายการบังคับบัญชาดังกล่าวมานี้ จะมีความสัมพันธ์กับงานฝ่ายอำนวยการในทุกระดับ แม้ว่าลักษณะการปฏิบัติงานทั้งสองจะแตกต่างกันก็ตาม ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสายงานทั้ง 2 ฝ่ายนี้ จะขอกล่าวต่อไปในภายหลัง

2. งานฝ่ายอำนวยการ เป็นงานในส่วนของผู้บริหารที่ หรือคณะนายทหารกลุ่มหนึ่ง ซึ่งจะทำหน้าที่คิดแทนผู้บังคับบัญชาในการบริหารหน่วยและแก้ปัญหาตามภารกิจที่ได้รับมอบ สำหรับภาระหน้าที่ของงานฝ่ายอำนวยการโดยทั่วไปในหน่วยงานวิจัยนี้จะมีลักษณะเหมือนกันกับหน่วยงานอื่น ๆ กล่าวคือให้ข่าวสารทำประมาณการและให้ข้อเสนอแนะ จัดทำแผนตามข้อตกลงใจและนโยบายของผู้บังคับบัญชา ออกคำสั่งตามที่ผู้บังคับบัญชาได้อนุมัติแผน และการกำกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานรองให้ เป็นไปตามแผนและคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

อย่างไรก็ตามหน้าที่หลักหรือหน้าที่โดยภาพรวมของงานฝ่ายอำนวยการมีรายละเอียดสามารถสรุปได้ดังนี้¹²

2.1 การให้ข่าวสาร ฝ่ายอำนวยการมีหน้าที่ให้ข่าวสารที่ทันสมัยและเชื่อถือได้ต่อผู้บังคับบัญชา การจะให้ข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ฝ่ายอำนวยการจะต้องจัดให้มีการรวบรวมระเบียบ ประเมินค่า รวมทั้งแลกเปลี่ยนข่าวสารกับฝ่ายอำนวยการอื่น ๆ ด้วย จากนั้นจึงพิจารณาความสำคัญของข่าวแต่ละข่าวเพื่อเสนอต่อผู้บังคับบัญชา แต่ถ้าหากมีเวลาจำกัดอาจจะเสนอเฉพาะข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในขณะนั้นเพียงอย่างเดียว ส่วนข่าวสารอื่น ๆ ที่ไม่มีความสำคัญต่อภารกิจในครั้งนั้น ๆ สามารถเก็บไว้เสนอผู้บังคับบัญชาในเวลาอื่น ๆ ได้

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 395-396.

2.2 การทำประมาณการ ประมาณการเป็นกรรมวิธีทางความคิดที่มีระเบียบและเป็นเหตุเป็นผลต่อกัน เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาด้วยหนทางที่ดีที่สุด ทั้งนี้ นายทหารที่ปฏิบัติงานฝ่ายอำนวยการจะทำประมาณการเพื่อช่วยเหลือผู้บังคับบัญชาในการตรวจสอบปัจจัยในแต่ละสายงานที่มีอิทธิพลต่อหนทางปฏิบัติที่กำลังพิจารณาอยู่ อย่างไรก็ตามการทำประมาณการของงานฝ่ายอำนวยการนี้จะต้องจัดทำไว้แต่เนิ่น ๆ และอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อเสนอที่เหมาะสม เพราะถ้าไม่จัดทำไว้แต่เนิ่น ๆ แล้ว อาจจะทำให้สิ้นการพิจารณาถึงปัจจัยหรืออุปสรรคที่จะทำให้เกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อหนทางปฏิบัตินั้น ๆ ได้

2.3 การให้ข้อเสนอ จากประมาณการที่ได้จัดทำมาแล้วอย่างมีระเบียบและเป็นเหตุผลจะทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่จะมีผลกระทบต่อหนทางปฏิบัติที่วางเอาไว้หลายหนทางไม่เท่ากัน ดังนั้น ข้อเสนอจึงมักจะไดมาจากทางเลือกหนทางปฏิบัติที่มีอุปสรรคน้อยที่สุด และมีทางสำเร็จในภารกิจมากที่สุด

2.4 การทำแผนและคำสั่ง ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้ตกลงใจสั่งการให้ปฏิบัติตามหนทางปฏิบัติที่ตนเห็นว่าดีที่สุด โดยผู้บังคับบัญชาจะนำเอาข้อเสนอของฝ่ายอำนวยการแต่ละสายงานมาเปรียบเทียบกันกับหนทางปฏิบัติที่ตัวเองคิดขึ้นมา จากนั้นจึงได้ตกลงใจเลือกและมอบหมายให้ฝ่ายอำนวยการนำข้อตกลงใจรวมทั้งนโยบายของผู้บังคับบัญชาแปลงออกมาเป็นแผน และคำสั่งตามสายงานที่งานฝ่ายอำนวยการรับผิดชอบ ทั้งนี้ผู้บังคับบัญชาอาจมอบอำนาจให้ฝ่ายอำนวยการแจกจ่ายแผนหรือคำสั่ง โดยไม่ต้องรอการอนุมัติของผู้บังคับบัญชาก็ได้

2.5 การกำกับดูแล ฝ่ายอำนวยการจะมีหน้าที่กำกับดูแลหน่วยรองให้ปฏิบัติตามแผนและคำสั่งตามที่ผู้บังคับบัญชาได้อนุมัติ ทั้งนี้เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของผู้บังคับบัญชาและเป็นการป้องกันความผิดพลาด ที่เกิดจากความไม่เข้าใจในข้อความของแผนและคำสั่ง ซึ่งการกำกับดูแลดังกล่าวนี้ยังช่วยให้ฝ่ายอำนวยการทราบถึงสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปโดยใกล้ชิดอีกด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างงานฝ่ายการบังคับบัญชาและงานฝ่ายอำนวยการ

ภาระหน้าที่ของงานฝ่ายการบังคับบัญชาและงานฝ่ายอำนวยการมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และการปฏิบัติงานของแต่ละฝ่ายก็เป็นไปอย่าง

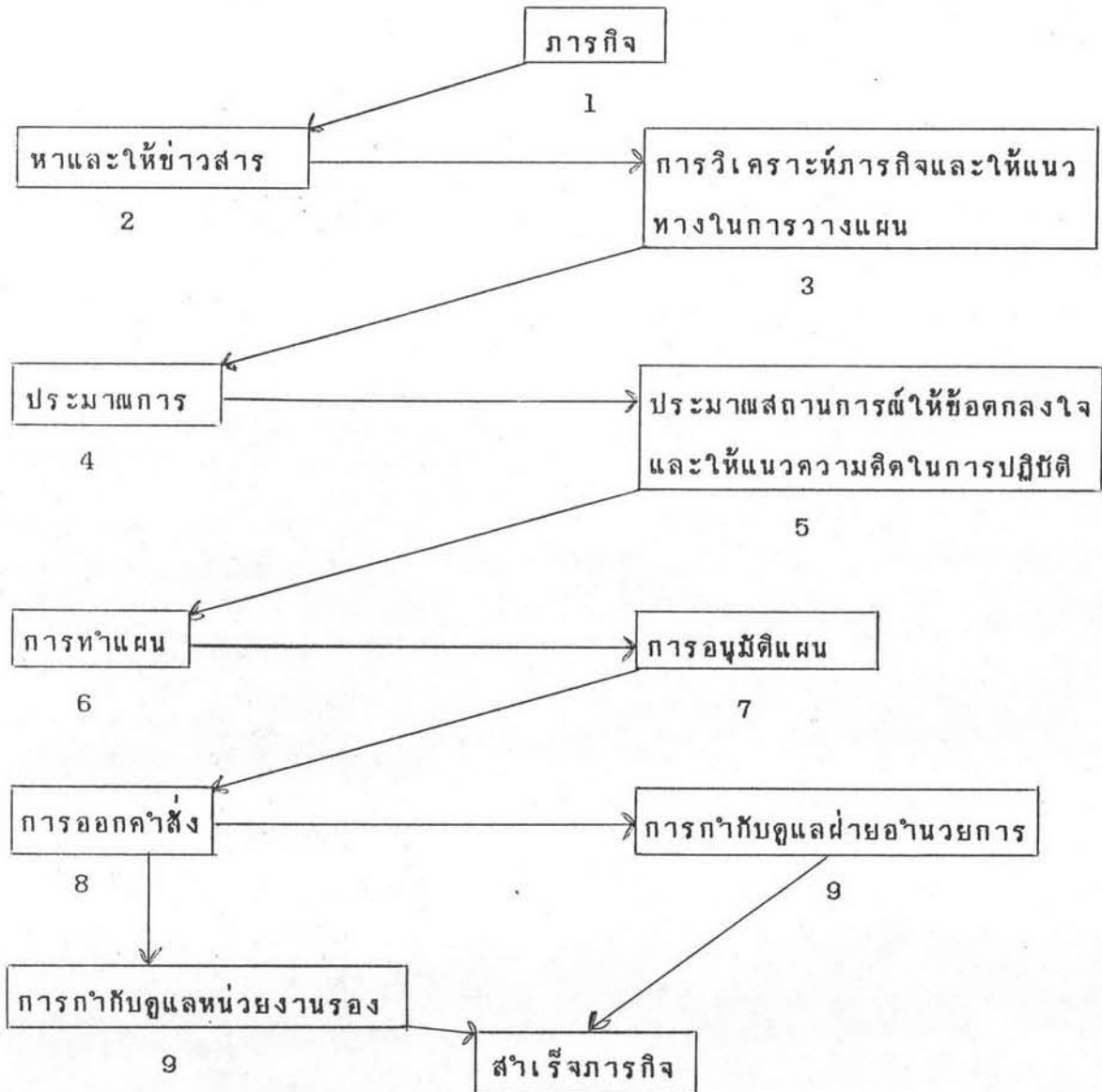

ต่อเนื่อง ดังปรากฏในแผนภาพต่อไปนี้¹³

แผนภาพที่ 11 ความสัมพันธ์ระหว่างงานฝ่ายการบังคับบัญชาและงานฝ่ายอำนวยความสะดวก

การปฏิบัติงานของฝ่ายอำนวยความสะดวก

การปฏิบัติงานของฝ่ายการบังคับบัญชา

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 413.

จากแผนภาพที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างงานฝ่ายการบังคับบัญชาและงานฝ่ายอำนวยการเกี่ยวกับลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติงานนี้ ซึ่งให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างลักษณะงานทั้งสองอย่างเด่นชัดว่าแต่ละสายงานต่างก็ทำหน้าที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนโดยไม่มีการเหลื่อมล้ำ หรือก้าวท่ายานาจหน้าที่ซึ่งกันและกัน แม้ว่าในทางปฏิบัติลักษณะงานทั้งสองจะต้องมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องต่อกันก็ตามที่

สำหรับภารกิจที่เกี่ยวข้องกันระหว่างงานฝ่ายการบังคับบัญชากับงานฝ่ายอำนวยการของหน่วยงานวิจัยนั้น เริ่มต้นเมื่อหน่วยเหนือได้มอบหมายภารกิจให้กับผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาหรืองานฝ่ายการบังคับบัญชาอาจพัฒนา หรือกำหนดภารกิจตามที่ได้รับมอบหมายมา (ขั้นที่ 1) ต่อจากนั้นก็คอยรับข่าวสารซึ่งเกี่ยวกับภารกิจและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากฝ่ายอำนวยการ (ขั้นที่ 2) เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ภารกิจและให้เป็นแนวทางในการวางแผน (ขั้นที่ 3) แล้วจึงส่งมอบให้ฝ่ายอำนวยการใช้ในการวางแผนหรือทำประมาณการต่อไป เพื่อให้ได้ข้อเสนอแก่ฝ่ายการบังคับบัญชาว่าควรปฏิบัติภารกิจให้บรรลุภารกิจ (ขั้นที่ 4) ซึ่งผลที่ได้จากส่วนนี้จะเป็นแนวทางให้งานฝ่ายการบังคับบัญชานำมาใช้ประมาณสถานการณ์ให้ชัดเจนและแนวความคิดในทางปฏิบัติเป็นส่วนรวมแก่งานฝ่ายอำนวยการ (ขั้นที่ 5) หลังจากนั้นก็จะถึงขั้นที่งานฝ่ายอำนวยการจัดทำแผนและคำสั่ง (ขั้นที่ 6) เพื่อเสนอให้ฝ่ายการบังคับบัญชาอนุมัติ (ขั้นที่ 7) ซึ่งขั้นนี้อาจตัดออกได้ตามความเร่งด่วนของสถานการณ์ หรือตามที่งานฝ่ายการบังคับบัญชามอบอำนาจให้ ซึ่งภายหลังที่แผนได้รับการอนุมัติแล้ว ฝ่ายอำนวยการจะนำมาออกคำสั่ง (ขั้นที่ 8) ให้หน่วยรองต่าง ๆ รับผิดชอบปฏิบัติตามอีกทอดหนึ่ง ทั้งนี้จะมีการกำกับดูแลจากฝ่ายอำนวยการอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่เดียวกันงานฝ่ายการบังคับบัญชาก็จะคอยกำกับดูแลฝ่ายอำนวยการด้วย (ขั้นที่ 9) เพื่อให้การปฏิบัติงานของหน่วยสำเร็จภารกิจตามที่ได้รับมอบหมายไว้

3. งานฝ่ายธุรการและบริการอื่น ๆ งานธุรการ เป็นงานที่มีขอบข่ายสายงานกว้างขวางซึ่งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ได้

กำหนดขอบเขตของงานธุรการ โดยครอบคลุมไปถึงลักษณะงานต่าง ๆ ดังต่อไปนี้¹⁴

3.1 งานสารบรรณ หมายถึง งานรับ-ส่ง ร่างโต้-ตอบ จัดเก็บ ค้นหาและงานพิมพ์คัด

3.2 งานรับ-ส่งหนังสือ หมายถึง งานลงบัญชีรับส่งหนังสือ พร้อมทั้งลงบัตรสารบรรณ ซึ่งจะต้องจำหน่ายซองและติดใบรับ

3.3 งานร่างโต้ตอบหนังสือ หมายถึง งานร่าง โต้ตอบ สรุปย่อ การเขียนรายงานตามแบบฟอร์มหรือตามแบบที่กำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ รวมทั้ง การตรวจทาน

3.4 งานพิมพ์ หมายถึง งานพิมพ์คัด และงานพิมพ์ประเภทอื่น ๆ พิมพ์หนังสือ หรือบันทึก พิมพ์ตาราง ตัวเลข รวมทั้งงานควบคุมอุปกรณ์การพิมพ์ให้ อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ และงานตรวจทาน ทำสำเนา เย็บเล่ม

3.5 งานเก็บค้นหา หมายถึง งานเก็บเอกสารทางราชการทุก ชนิด รวมทั้งหนังสือสำคัญทางราชการ เช่น มติคณะรัฐมนตรี หนังสือเวียน ระเบียบปฏิบัติของส่วนราชการ กระทรวงการคลัง และกฎหมายอื่น ๆ ตลอดจน เอกสารทางวิชาการ ตำรา (ซึ่งยังไม่อาจจัดในรูปห้องสมุดได้) หรือรายงาน ผลการค้นคว้าวิจัยทางวิชาการ หรือวิทยานิพนธ์ที่อาจจะต้องนำมาเก็บไว้เพื่อใช้ ค้นคว้าในโอกาสต่อไป โดยจะต้องมีระบบการเก็บและค้นหาที่ดี สามารถบริการ ค้นหาได้โดยสะดวก รวดเร็ว

3.6 งานรวบรวมข้อมูลและสถิติ หมายถึง งานจัดเก็บรวบรวม ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเลข และข้อมูลด้านอื่น ๆ ตรวจสอบความถูกต้อง การสรุป รวบรวมยอด แสดงหรือเสนอข้อมูลโดยวิธีทางสถิติอย่างง่าย ๆ ตามแบบที่ปรากฏ อย่างชัดเจน เช่น รายงานประจำเดือน รายงานประจำปี เป็นต้น

3.7 งานพัสดุ หมายถึง งานจัดซื้อ จัดหา เบิก ทำทะเบียน เก็บรักษา จำยควบคุม การใช้โดยมิได้หมายถึงงานพัสดุครุภัณฑ์ตามลักษณะงาน

¹⁴ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ขอบข่ายงานธุรการ : หลักเกณฑ์การกำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ธุรการ (เอกสารโรเนียว).

ของสายงานการพัสดุ ซึ่งจะต้องดำเนินการจัดโดยวิธีประกวดราคา หาสัญญาซื้อตามระเบียบของทางราชการ

3.8 งานอาคารสถานที่ หมายถึง งานเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด การรักษาความเรียบร้อย ปลอดภัย การซ่อมแซม ตกแต่ง ดัดแปลงแก้ไขในส่วนที่เกี่ยวกับตัวอาคารและบริเวณที่ตั้งอาคาร ตลอดจนทรัพย์สินของทางราชการ การอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อ ผู้ใช้อาคาร และการจัดสถานที่เพื่อบริการในกิจการของทางราชการทั้งในและนอกราชการ

3.9 งานการเงินและบัญชี หมายถึง งานการเงิน และบัญชีเบื้องต้นที่จำเป็นต้องมีสำหรับหน่วยงานที่มีหน่วยงานคลังโดยตรง โดยเฉพาะหน่วยงานธุรการ กองที่มีหน่วยย่อยในส่วนภูมิภาคจำนวนมาก ได้แก่ งานคุมยอดเงิน งานรับ-จ่าย หรืองานรวบรวมเอกสารเพื่อดำเนินการเรื่องขั้นต้นในการเบิกเงินจากคลัง เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าเบี้ยเลี้ยง ยานพาหนะ และที่พักอาศัยของข้าราชการลูกจ้างในสังกัด เป็นต้น หรือการเก็บรวบรวมนำเงินส่งหน่วยคลัง หรือการเก็บรวบรวมตรวจสอบเอกสารการเงินและบัญชีอย่างง่าย ๆ ซึ่งเป็นงานประจำ (Routine) เป็นต้น

3.10 งานการประชุม หมายถึง งานติดต่อนัดหมาย เตรียมเรื่องเตรียมการประชุม การออกวาระ การจัดบันทึกรายงานการประชุม การดำเนินการเบิกจ่ายเบี้ยประชุมกรรมการ

3.11 งานทะเบียน หมายถึง งานจัดทำ เก็บรักษา เปลี่ยนแปลงแก้ไขรายการ ตรวจสอบความถูกต้องของทะเบียนบัตรต่าง ๆ ที่เป็นเอกสารสำคัญของทางราชการ เช่น ทะเบียนร้านค้า ทะเบียนประวัติข้าราชการ ทะเบียนวิชาชีพ ทะเบียนประกาศนียบัตร และทะเบียนเอกสารเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ฯลฯ ซึ่งจะต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจรับคำร้อง ตรวจสอบเอกสารจัดทำทะเบียนใบอนุญาต จัดทำบัญชีผู้ขออนุญาต การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการกันเป็นสาระสำคัญของทางราชการ เช่น การขอเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ และตัวผู้ถือสิทธิ์ ได้แก่ ชื่อ ที่อยู่ เป็นต้น

3.12 งานบุคลากร หมายถึง งานการเจ้าหน้าที่ระดับต้นที่ไม่ต้องอาศัยความรู้ในการศึกษาวิเคราะห์ตามลักษณะงานของบุคลากร เช่น การดำเนินการ

การประกาศรับสมัคร การดำเนินการเพื่อบรรจุ การกรอกรายการใน
แฟ้มประวัติ และการตรวจสอบลงรายการเปลี่ยนแปลงในแฟ้มประวัติ บัตรตำแหน่ง
แต่งตั้ง โอนย้าย สับเปลี่ยนตำแหน่ง และอัตราเงินเดือน การขอเครื่องราช
อิสริยาภรณ์ การดำเนินการเรื่องการฝึกอบรมของข้าราชการ การดำเนินการใน
ด้านสวัสดิการของข้าราชการในหน่วยสังกัด โดยจะทำหน้าที่เป็นผู้ติดต่อประสาน
งานกับกองการเจ้าหน้าที่ เพื่อรักษาสีทธิและประโยชน์ของข้าราชการที่จะพึงมีพึง
ชอบได้ตามกรอบของกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่
แน่นอนไว้แล้ว

3.13 งานยานพาหนะ หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการควบคุมการใช้
การบำรุงรักษา การซ่อมแซมแก้ไข การควบคุมบังคับบัญชาคนขับรถ เรือ และ
ยานพาหนะประเภทอื่น ๆ ในลักษณะที่เป็นหน่วยยานพาหนะรวมของส่วนราชการ
ซึ่งจะต้องวางแผนการใช้ประจำวัน เนื่องจากมีการใช้รถกันมาก จึงจำเป็นต้อง
จัดบริการให้ทั่วถึงอย่างมีประสิทธิภาพ (ทั้งนี้ไม่รวมถึงรถยนต์ที่ใช้ประจำส่วนตัว)
ตลอดจนควบคุมการเปลี่ยนแปลงแก้ไขเกี่ยวกับทะเบียนยานพาหนะ และการ
ดำเนินการตรวจสอบสภาพตามกำหนดทั่วไปเพื่อการบำรุงรักษาซ่อมแซมตามปกติ โดย
ไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้ความสามารถของช่างเทคนิค

3.14 งานบริการทั่วไป หมายถึง งานที่ไม่อาจจัดเข้างานใดงาน
หนึ่งดังกล่าวมาแล้ว หรืองานที่ไม่อาจพบได้โดยทั่ว ๆ ไป แต่เป็นภาระที่มีในบาง
ส่วนราชการ ซึ่งมีลักษณะงานประจำ เช่น งานรับบริจาคหรือรับส่งสิ่งของ อาจ
เป็นการบริจาคเพื่อการกุศล ซึ่งจะต้องจัดเก็บรักษาทำทะเบียนของเหล่านั้น เพื่อ
ดำเนินการต่อไปตามเจตนาของผู้บริจาค หรืองานอำนวยความสะดวกติดต่อ
ประสานงาน งานประชาสัมพันธ์ในลักษณะชี้แจงให้ข้อมูลข่าวสารโดยทั่ว ๆ ไป
แก่ผู้ที่มาติดต่อการงาน

3.15 งานอื่น ๆ หมายถึง งานที่ไม่อาจจัดเข้าเป็นงานบริการ
และงานด้านใด ๆ ได้ แต่เป็นงานที่ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ธุรการจะต้องรับผิดชอบ

ขอบข่ายของงานธุรการซึ่งครอบคลุมไปยังลักษณะงานดังกล่าว ตามที่
สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนกำหนดไว้นี้ตรงกับขอบข่ายงานธุรการ
ของหน่วยงานในกระทรวงกลาโหม แม้ว่าหน่วยงานในกระทรวงกลาโหมจะไม่ได้

มีการกำหนดรายละเอียดของลักษณะงานธุรการ เช่นที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนกำหนดไว้แล้วก็ตาม แต่ก็ได้มีการกล่าวถึงขอบเขตของหน้าที่ความรับผิดชอบที่กอง และ/หรือ แผนกธุรการของแต่ละหน่วยงานในกระทรวงกลาโหมจะต้องมีไว้ดังตัวอย่าง เช่น

1. กองธุรการของกรมการศึกษาวิจัย มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับงานธุรการ การสารบรรณ การสถิติ การรักษาความปลอดภัย การกำลังพล (งานบุคลากร) การเงิน การขนส่ง (งานยานพาหนะ) และการพลาธิการ (งานพัสดุ)

2. แผนกธุรการของกรมการทหารสื่อสาร มีหน้าที่ในการธุรการ การสารบรรณ การรักษาความปลอดภัย การกำลังพล (งานบุคลากร) และการบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของกรม

งานฝ่ายธุรการและบริการอื่น ๆ ของหน่วยงานวิจัยในกระทรวงกลาโหม เป็นงานฝ่ายปฏิบัติการที่มีลักษณะเป็นงานประจำ ซึ่งยึดถือกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผน แบบธรรมเนียม คำสั่ง ฯลฯ เป็นหลักปฏิบัติโดยที่จะมีขอบข่ายการดำเนินงานเหมือนกับขอบข่ายงานธุรการของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน และงานธุรการระดับกรม หรือแผนกของหน่วยงานอื่น ๆ ในกระทรวงกลาโหมตามที่กล่าวมาแล้วทั้งสิ้น โดยถือว่างานธุรการและบริการอื่น ๆ เป็นงานรองที่มีความสำคัญในขั้นที่จะสนับสนุนและช่วยเหลืองานวิจัยและพัฒนาการทหารให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและบรรลุภารกิจตามที่ได้ตั้งไว้ และเนื่องจากการจัดโครงสร้างของหน่วยงานวิจัยในกระทรวงกลาโหม มีสายงานฝ่ายการบังคับบัญชา รวมทั้งสายงานฝ่ายอำนวยความสะดวก ดังนั้น ภาระหน้าที่ของงานฝ่ายธุรการจึงเพิ่มมากขึ้น เพราะนอกจากจะคอยสนับสนุนและบริการเพื่อช่วยเหลือสายงานวิจัยและพัฒนาการทหารแล้ว ยังต้องมีหน้าที่ให้บริการต่องานฝ่ายการบังคับบัญชา รวมทั้งงานฝ่ายอำนวยความสะดวก

4. งานวิจัยและพัฒนาการทหาร ตามคำสั่งกองบัญชาการทหารสูงสุด ที่ 145/2526 เรื่อง นโยบายการวิจัยและพัฒนาการทหารนั้น ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาการไว้ดังนี้

การวิจัย หมายถึง การดำเนินการที่มุ่งโดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ได้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มุ่งไปสู่การตอบปัญหาต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์ทุกสาขา

พัฒนาการ หมายถึง การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้อย่างมีระเบียบแบบแผน เพื่อให้สามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์อันมีประโยชน์ หรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้น เพื่อสนองความต้องการในการปฏิบัติงานทั้งในด้านวัตถุและมีใช้วัตถุ

เมื่อรวมความหมายของคำทั้งสองเป็น การวิจัยและพัฒนาการทหาร จึงถือเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของกระทรวงกลาโหมในอันที่จะพยายามพึ่งตนเองให้มากที่สุด ด้วยการศึกษาค้นคว้า วิจัย และพัฒนาการเพื่อประดิษฐ์คิดค้น สร้างสรรค์อาวุธยุทธโธปกรณ์ และชิ้นส่วนอะไหล่สำคัญ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ในกองทัพขึ้นใช้แทนการจัดหา หรือขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การวิจัยและพัฒนาการทหาร เป็นลักษณะการปฏิบัติงานที่มีความมุ่งหมายเพื่อสนองความต้องการทางทหารหรือที่เกี่ยวข้องกับการทหาร ซึ่งดำเนินการโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์และทางเทคนิคต่าง ๆ เป็นหลักปฏิบัติ เริ่มตั้งแต่การวิจัยขั้นมูลฐานเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ ไปจนถึงการใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อคัดเลือก สร้างสรรค์ หรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์ที่เป็นประโยชน์ แล้วนำมาผลิตภัณฑ์เหล่านั้น ตลอดจนระบบต่าง ๆ มาทำการทดสอบ

อย่างไรก็ตามการที่นโยบายการวิจัยและพัฒนาการทหาร ได้กำหนดขอบเขตและการดำเนินงาน เพื่อให้หน่วยงานวิจัยในกระทรวงกลาโหมใช้เป็นแนวทางปฏิบัตินั้นสามารถสรุปลักษณะงานวิจัยและพัฒนาการทหาร ได้ดังนี้

1. งานวิจัยและพัฒนาการทหารมีลักษณะเป็นโครงการกล่าวคือ มีแผนการดำเนินงานที่จัดขึ้นในรูปแบบของการเกี่ยวข้องกันระหว่างงานกับการจัดองค์การที่กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดแผนงาน หรือขั้นตอนในการดำเนินงานรวมทั้งกำหนดระยะเวลาและงบประมาณเอาไว้ ทั้งนี้รวมถึงการศึกษาความเป็นไปได้ (feasibility) ซึ่งเป็นการศึกษาพิจารณาขั้นต้นเพื่อหาความเหมาะสมและแนวโน้มที่จะเป็นแนวทางพิจารณา และตัดสินใจว่าสมควรจัดทำเป็นโครงการหรือไม่

2. งานวิจัยและพัฒนาการทหาร โดยทั่วไปจะดำเนินงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสาขาความรู้ด้านต่าง ๆ เช่น

- 2.1 การวิจัยทางปฏิบัติการ (Operations Research)
- 2.2 การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis)
- 2.3 หลักนิยมทางทหาร (Military Doctrine)
- 2.4 พฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science)
- 2.5 สังคมศาสตร์ (Social Science)
- 2.6 อาวุธและยุทธภัณฑ์ (Weapon Systems Engineering)
- 2.7 ความคล่องตัว (Mobility)
- 2.8 วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม (Environmental Science)
- 2.9 อิเล็กทรอนิกส์ (Electronics)
- 2.10 สายอากาศและการกระจายคลื่น (Antenna and Wave Propagation)
- 2.11 การติดต่อสื่อสาร (Communications)

ตามที่ได้กล่าวถึงหน้าที่และลักษณะงานที่ปฏิบัติของกลุ่มนายทหารสัญญาบัตรทั้งสี่ของหน่วยงานวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มงานฝ่ายการบังคับบัญชา กลุ่มงานฝ่ายอำนวยการ กลุ่มงานฝ่ายธุรการและบริการอื่น ๆ รวมทั้งกลุ่มงานฝ่ายวิจัยและพัฒนาการทหารนั้น จะเห็นได้ว่าแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ

1. ระดับบริหาร ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มงานฝ่ายการบังคับบัญชา และกลุ่มงานฝ่ายอำนวยการ
2. ระดับปฏิบัติการ ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มงานฝ่ายธุรการและบริการอื่น ๆ รวมทั้งกลุ่มงานฝ่ายวิจัยและพัฒนาการทหาร

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะได้แบ่งแยกระดับการทำงานออกเป็น 2 ระดับ เพื่อชี้ให้เห็นถึงความคล้ายคลึงของลักษณะงานที่ทำ กล่าวคือ งานฝ่ายการบังคับบัญชา และงานฝ่ายอำนวยการ เป็นภาพรวมในงานระดับบริหาร ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมบังคับบัญชา วางแผนงาน กำกับดูแลการปฏิบัติงานของหน่วยรอง ฯลฯ

เพื่อให้หน่วยงานบรรณารักษกิจโดยที่นายทหารทั้งสองกลุ่มงานดังกล่าว ไม่จำเป็นต้องลงมือปฏิบัติกิจการเอง ขณะที่งานฝ่ายธุรการและบริการอื่น ๆ รวมทั้งงานฝ่ายวิจัยและพัฒนาการทหารเมื่อมองในภาพรวม เป็นงานระดับปฏิบัติการซึ่งรับคำสั่งให้ดำเนินงานตามที่กลุ่มงานระดับบริหารได้วางแผนและสั่งการให้ปฏิบัติ แต่เมื่อวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งซึ่งจะเห็นว่าแม้แต่งงานในระดับเดียวกันก็มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ งานฝ่ายการบังคับบัญชาเป็นงานของนายทหารสัญญาบัตร ซึ่งทำหน้าที่รับมอบหมายภารกิจเกี่ยวกับงานวิจัยจากหน่วยเหนือ และนำภารกิจนี้มาทำการวิเคราะห์ ประมาณสถานการณ์ ให้ข้อตกลงใจ รวมทั้งให้แนวความคิดในการปฏิบัติ อนุมัติแผนและคำสั่ง รวมทั้งกำกับดูแล โดยมีงานฝ่ายอำนวยการคอยให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เช่น ให้ข่าวสาร ทำประมาณการ ให้ข้อเสนอแนะ จัดทำแผนและคำสั่ง รวมทั้งกำกับดูแลหน่วยงานรอง ซึ่งในที่นี้คือหน่วยงานระดับปฏิบัติการ คืองานฝ่ายวิจัยและพัฒนาการทหารให้ดำเนินการศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อให้ได้สิ่งที่เป็นประโยชน์ทางการทหาร โดยมีงานฝ่ายธุรการและบริการอื่น ๆ ซึ่งเป็นงานประจำที่มีลักษณะการดำเนินงานแตกต่างจากงานวิจัย คอยสนับสนุน และให้ความช่วยเหลือต่องานหลัก คือ งานวิจัยและพัฒนาการทหาร รวมทั้งช่วยเหลืองานฝ่ายการบังคับบัญชา และฝ่ายอำนวยการให้ดำเนินงานไปได้อย่างต่อเนื่อง และมีความคล่องตัวอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้หน่วยงานสามารถบรรณารักษกิจตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยเหนือ

ดังนั้น เมื่อมาพิจารณาไปจนถึงสุดท้ายถึงภาระหน้าที่ของลักษณะงานทั้ง 4 กลุ่ม ตามที่กล่าวมานี้ พอจะสรุปได้ว่างานทั้งสี่ คือ งานฝ่ายการบังคับบัญชา การงานฝ่ายอำนวยการ งานฝ่ายธุรการและบริการอื่น ๆ รวมทั้งงานฝ่ายวิจัยและพัฒนาการทหารของหน่วยงานวิจัยที่สังกัดกระทรวงกลาโหม มีความแตกต่างระหว่างกันในทุกลักษณะงาน แม้ว่าในทางปฏิบัติการดำเนินงานทั้งสี่จะมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันก็ตาม

รูปแบบการประเมินผลการปฏิบัติงานนายทหารสัญญาบัตร

เนื่องจากการประเมินผลการปฏิบัติงานนายทหารสัญญาบัตร สังกัดหน่วยงานวิจัยในกระทรวงกลาโหม ยังไม่มีรูปแบบรายงานการประเมินแยกต่างหากตามลักษณะงานหรือหน่วยงานที่ทำ หากแต่ใช้แบบรายงานตามเหล่าทัพที่สังกัด เช่น ศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบกใช้แบบรายงานการประเมินผลการปฏิบัติงานตามที่กองทัพบกได้กำหนดให้หน่วยขึ้นตรงทุกหน่วยยึดเป็นหลักปฏิบัติ ศูนย์วิทยาศาสตร์และพัฒนาระบบอาวุธใช้แบบรายงานการประเมินผลการปฏิบัติงานตามที่กองทัพอากาศได้ออกแบบให้หน่วยขึ้นตรงทุกหน่วยยึดเป็นหลักปฏิบัติ หรือหน่วยงานวิจัยต่าง ๆ ของกองทัพเรือก็ใช้แบบรายงานการประเมินผลการปฏิบัติงานตามที่กองทัพเรือได้ออกแบบกำหนดให้หน่วยขึ้นตรงทุกหน่วยยึดเป็นหลักปฏิบัติ เช่นเดียวกัน ดังนั้น ในส่วนนี้จึงขอกล่าวถึงลักษณะหรือรูปแบบการประเมินผลการปฏิบัติงานนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ ยกเว้น กองบัญชาการทหารสูงสุดพอสังเขป ในฐานะที่แต่ละเหล่าทัพดังกล่าวต่างก็มีรูปแบบการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างมีหลักเกณฑ์ตรงตามหลักวิชาการ

1. การประเมินผลการปฏิบัติงานนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพบก

ในการประเมินผลการปฏิบัติงานนายทหารของกองทัพบก แต่เดิมใช้รายงานสมรรถภาพนายทหารเป็นเครื่องมือวัดผลการทำงาน เพิ่งมาเปลี่ยนแปลงเมื่อปี พ.ศ. 2528 ตามคำสั่งกองทัพบก ที่ 132/2528 ลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2528 เรื่อง ให้ใช้รายงานการประเมินค่าการปฏิบัติงานนายทหาร (เพื่อพลาง) เนื่องจากพิจารณาเห็นว่า รายงานสมรรถภาพนายทหารฉบับที่มีอยู่ นั้นได้ใช้มาเป็นเวลานานแล้ว และมีความไม่เหมาะสมบางประการ ดังนั้น จึงให้มีการเปลี่ยนมาใช้แบบรายงานการประเมินค่าการปฏิบัติงานนายทหารตามที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร กรมการศึกษาวิจัย กองบัญชาการทหารสูงสุด ได้ดำเนินการค้นคว้าและสร้างแบบรายงานนี้ขึ้นมา

การประเมินค่าการปฏิบัติงานนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพบก

1. วัตถุประสงค์ รายงานการประเมินค่าการปฏิบัติงานนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพบกนี้ มีวัตถุประสงค์ในการใช้ที่สำคัญ คือ

- 1.1 เพื่อประเมินค่าการปฏิบัติงานตามช่วงเวลา
- 1.2 เพื่อใช้ประกอบในการบริหารงานบุคคล
2. ผู้ถูกประเมิน คือ นายทหารสัญญาบัตรตั้งแต่ร้อยตรีถึงพันเอก ที่ปฏิบัติภารกิจอยู่ในหน่วยขึ้นตรงของกองทัพบก สำหรับพันเอก (พิเศษ) ขึ้นไปไม่ต้องรับการประเมินค่า
3. ผู้ประเมิน คือ นายทหารสัญญาบัตรที่เป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้ถูกประเมิน แต่ทั้งนี้จะมีผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นเหนือขึ้นไปอีก 1 ชั้น เป็นผู้ตรวจการกรอกแบบรายงานทั้งหมด และกรอกข้อความแสดงข้อคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นนั้นว่ามีความเห็นด้วยกับรายงานการประเมินค่านั้นหรือไม่
4. ระยะเวลาในการประเมินหรือโอกาสในการรายงาน ให้หน่วยขึ้นตรงกองทัพบกส่งรายงานการประเมินค่าถึงกรมสารบรรณทหารบก (สบ. ทบ.) ปีละ 1 ครั้ง โดยกำหนดระยะเวลาไว้ภายใน 31 มีนาคม ของทุกปี
5. แบบรายงานการประเมินค่าการปฏิบัติงานนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพบก

แบบรายงานการประเมินค่าการปฏิบัติงานนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพบก จะแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นทะเบียนประวัติ ที่จะให้ผู้ถูกประเมินกรอกประวัติส่วนตัว พร้อมกับภารกิจหน้าที่ ซึ่งในส่วนนี้จะมีรายละเอียดเกี่ยวกับ นาม นามสกุล ยศ/ปีที่ได้รับยศปัจจุบัน เลขประจำตัว ชั้นเงินเดือน พรรค/กำเนิด ตำแหน่งปัจจุบัน หน่วยงานต้นสังกัด อายุราชการ และหน้าที่ทั่วไป นอกจากนี้ให้ผู้บังคับบัญชาโดยตรงเป็นผู้กรอกต่อไป โดยเริ่มต้นตั้งแต่โอกาสในการรายงาน เช่น ครบวงรอบการพิจารณาบำเหน็จประจำปี รายงานเพื่อย้ายตำแหน่ง หรือ เหตุผลอื่น ๆ ทั่วระยะเวลาของการรายงาน เริ่มต้นเมื่อไร และสิ้นสุดเมื่อไร วันเดือนปีที่รายงาน สมรรถภาพของร่างกายของผู้ถูกประเมินตามความเห็นของแพทย์จากการตรวจโรคประจำปีว่า เป็นปกติหรือไม่ปกติ ในกรณีที่ไม่ปกติก็จะต้องชี้แจงด้วยว่าเนื่องจากสาเหตุอะไรหรือไม่ได้รับการตรวจ

ในส่วนที่เหลือต่อไปนี้เป็นกรอกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้บังคับบัญชาโดยตรงซึ่งทำหน้าที่ผู้ประเมิน โดยเริ่มตั้งแต่ นาม นามสกุลของผู้บังคับบัญชา

โดยตรง ยศปัจจุบัน เลขประจำตัว ตำแหน่งปัจจุบัน ระยะเวลาที่เป็นผู้บังคับบัญชา
ของผู้ถูกประเมิน และโอกาสในการสังเกตการปฏิบัติงานว่าทำเป็นประจำอย่าง
สม่ำเสมอ หรือเป็นครั้งคราว

ตอนที่ 2 เป็นปัจจัยการประเมินค่าการปฏิบัติงานโดยแบ่ง
ออกเป็น 2 ส่วน คือ การปฏิบัติงานในหน้าที่ประกอบด้วย 14 ปัจจัย ส่วนบุคลิก-
ลักษณะและอุปนิสัยประกอบด้วย 10 ปัจจัย ดังนี้

ก. การปฏิบัติงานในหน้าที่

1. ผลงาน
2. ความเชื่อถือได้ในผลงาน
3. การปฏิบัติงานตามเวลาที่กำหนด
4. ความรอบรู้งานในหน้าที่
5. การกำกับดูแล ควบคุม และติดตามผลงาน
6. ความขยันปฏิบัติงาน
7. การปรับปรุงตนเอง
8. ความริเริ่ม
9. ความมีวินัย
10. ความสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบ
11. การทำตนเป็นแบบอย่าง
12. การตรงต่อเวลา
13. ความมีมานะ
14. ความรอบคอบ

ข. บุคลิกลักษณะและอุปนิสัย

1. ความเคารพ เชื่อฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชา
2. ความมีเหตุผล
3. ความซื่อตรง
4. ความยุติธรรม
5. ความประพฤติทั้งในและนอกราชการ
6. ความสุภาพเรียบร้อย

7. ความโอบอ้อมอารี
8. การประสานการปฏิบัติงาน
9. การให้ความร่วมมือ
10. การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น

สำหรับทัศนคติของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อนายทหารผู้ถูกประเมิน แม้จะถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มของบุคลิกลักษณะและอุปนิสัย แต่ก็ไม่ใช่ปัจจัยการประเมินค่าโดยตรง หากเป็นเหมือนบทสรุปความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาภายหลังได้ทำการประเมินผลการปฏิบัติงานของนายทหารสัญญาบัตรว่าต้องการที่จะร่วมงานกับนายทหารผู้ถูกประเมินต่อไปหรือไม่

ในการกรอกรายงานการประเมินค่าการปฏิบัติงานนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพบกทั้ง 24 ปีปัจจัยดังกล่าวมานี้ ได้กำหนดให้ผู้ประเมินอ่านข้อความซึ่งมีระดับต่าง ๆ ของแต่ละปัจจัยทั้งในส่วนที่ดี และไม่ดีจำนวน 5 ข้อความ แล้วจึงเลือกข้อความที่บรรยายได้ตรงกับคุณลักษณะของผู้ถูกประเมิน ซึ่งทั้ง 5 ข้อความนี้จะมีน้ำหนักคะแนนเก็บแยกไว้ต่างหาก โดยที่ผู้ประเมินไม่อาจทราบน้ำหนักคะแนนเหล่านี้ได้เพื่อป้องกันอคติหรือความลำเอียง อย่างไรก็ตาม ผู้ที่จะทำหน้าที่กรอกรายงานตามรายงานที่ประเมินคือเจ้าหน้าที่ของกรมสารบรรณทหารบก

ตอนที่ 3 เป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นเหนือขึ้นไป 1 ชั้น ที่มีต่อรายงานการประเมินค่าการปฏิบัติงานนายทหารสัญญาบัตรฉบับนั้น ๆ

6. การดำเนินการภายหลังการประเมินค่า ภายหลังจากที่หน่วยขึ้นตรงกองทัพบกส่งรายงานการประเมินค่ามายังกรมสารบรรณทหารบกแล้ว ทางฝ่ายกรมสารบรรณทหารบกจะทำหน้าที่ให้คะแนนตามตารางการให้คะแนนและดำเนินการวิธีตามหลักวิชาการสถิติเพื่อประเมินผลการทำงานของนายทหารผู้ถูกประเมิน

2. การประเมินผลการปฏิบัติงานนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพบก เรือ

ในการประเมินผลการปฏิบัติงานนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพบก เรือ นั้น เดิมใช้แบบรายงานที่เรียกว่า "รายงานประจำตัวนายทหารสัญญาบัตร" แต่เพื่อให้การบริหารงานกำลังพลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการจัดทำ

และนำระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานใหม่มาใช้แทนรายงานประจำตัวนาย-
ทหารสัญญาบัตร โดยเรียกระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานใหม่นี้ว่า "การ
ประเมินค่าสมรรถภาพกำลังพลนายทหารสัญญาบัตร"¹⁵ ซึ่งการประเมินค่า
สมรรถภาพกำลังพลนายทหารสัญญาบัตรนี้ ทางกองทัพเรือกำหนดให้หน่วยต่าง ๆ
และหน่วยเฉพาะกิจดำเนินการประเมินค่าสมรรถภาพนายทหารสัญญาบัตรของ
หน่วยทุกคน ยกเว้นนายทหารชั้นยศนายพลเรือ

การประเมินค่าสมรรถภาพกำลังพลนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพเรือ

1. วัตถุประสงค์ ระบบการประเมินค่าสมรรถภาพกำลังพลตาม
รูปแบบที่เกิดขึ้นนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 4 ประการ คือ
  - 1.1 เพื่อประโยชน์ในการบรรจุและการแต่งตั้ง รวมทั้งการย้าย
ข้าราชการของกองทัพเรือให้เป็นไปโดยเหมาะสม
  - 1.2 เพื่อประกอบการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือบำเหน็จ
ประจำปี
  - 1.3 เพื่อเป็นข้อพิจารณาในการเลื่อนยศและตำแหน่ง
  - 1.4 เพื่อการพัฒนาบุคคล
2. ผู้ถูกประเมิน ผู้ถูกประเมินหรือผู้ได้รับการประเมินค่าคือ
นายทหารสัญญาบัตรทุกนายยกเว้นนายทหารชั้นนายพลเรือ และผู้ซึ่งลาไปศึกษาใน
ประเทศหรือต่างประเทศเกิน 6 เดือน รวมทั้งข้าราชการกลาโหมพลเรือสัญญาบัตร
3. ผู้ประเมินค่า คือ ผู้บังคับบัญชาโดยตรงและผู้บังคับบัญชา
ตามลำดับชั้นของผู้ถูกประเมินอีก 2 นาย รวมเป็นผู้ประเมินค่า 3 นายต่อผู้ถูก
ประเมินหรือผู้รับประเมินค่าแต่ละคน ยกเว้นนายทหารสัญญาบัตรซึ่งทำหน้าที่
ฝ่ายเสนาธิการ หรือนายธงประจำตัวผู้บังคับบัญชา หรือผู้ช่วยนายธงผู้บัญชาการ
ทหารเรือ ให้ผู้บังคับบัญชาของนายทหารผู้นั้นเป็นผู้ประเมินค่า ซึ่งอาจไม่ครบ 3
นายก็ได้

¹⁵ คำสั่งกองทัพเรือที่ 99/2528 เรื่องการประเมินค่าสมรรถภาพ
กำลังพลนายทหารสัญญาบัตร ลงวันที่ 8 มีนาคม 2528

นอกจากนี้ถ้ามีผู้บังคับบัญชาไม่ครบ 3 นาย เมื่อนับรวมถึงหัวหน้าหน่วยขึ้นตรงกองทัพเรือแล้ว ให้หัวหน้าหน่วยขึ้นตรงกองทัพเรือ หรือผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ผู้บังคับการกรม (ผบ.กรม) ผู้บังคับการหมวดเรือ (ผบ.หมวดเรือ) ผู้บังคับการกองบิน (ผบ.กองบิน) หรือเทียบเท่าขึ้นไป เป็นผู้แต่งตั้งผู้ประเมินค่าเพิ่มเติมให้ครบจำนวน ซึ่งการแต่งตั้งผู้ประเมินค่าเพิ่มเติมนี้ ให้พิจารณาแต่งตั้งจากผู้ใกล้ชิดหรือปฏิบัติราชการเกี่ยวข้องกับผู้รับการประเมินค่าโดยพิจารณาจากคุณสมบัติดังนี้

3.1 เป็นนายทหารสัญญาบัตรที่มียศหรืออาวุโสสูงกว่าผู้ถูกประเมิน

3.2 ไม่ควรเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษารุ่นเดียวกับ หรือเข้ารับราชการในกองทัพเรือพร้อมกันกับผู้ถูกประเมิน

4. ระยะเวลาประเมิน ห้วงระยะเวลาในการประเมินค่าสมรรถภาพกำลังพลนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพเรือ ตามปกติให้ดำเนินการ 1 ครั้ง ในรอบ 1 ปี คือ ในห้วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงมีนาคม โดยหน่วยจะต้องส่งผลการประเมินให้กรมกำลังพลทหารเรือภายในวันที่ 7 เมษายนของทุกปี ยกเว้นในกรณีที่มีการย้าย หรือบรรจุกำลังพลระหว่างปี ให้ดำเนินการดังนี้

4.1 หน่วยที่มีกำลังพลย้ายออก ให้ทำการประเมินค่าหรือประเมินผลทุกครั้งที่มีการย้ายออก

4.2 หน่วยที่มีกำลังพลย้ายเข้า ให้ทำการประเมินค่าเฉพาะผู้ที่ย้ายมาบรรจุก่อน 1 เมษายนของปี เฉพาะกรณีที่กลับจากการศึกษา หรือปฏิบัติราชการนอกกองทัพเรือ

4.3 หน่วยที่มีกำลังพลได้รับการบรรจุหลังเดือนเมษายนทุกกรณีไม่ต้องทำการประเมินค่า

5. แบบรายงานการประเมินค่าสมรรถภาพนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพเรือ

สำหรับการประเมินค่าสมรรถภาพนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพเรือ มีเอกสารและแบบรายงานที่ใช้ประกอบการประเมินค่าดังนี้

5.1 รายการประเมินค่าสมรรถภาพนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพอเรือ (ปสน.1) เป็นคู่มือที่ให้รายละเอียดของปัจจัยที่ใช้ในการประเมิน เพื่อให้ผู้ประเมินใช้เป็นแนวทางประกอบการพิจารณาให้คะแนนแก่ผู้ถูกประเมินสมรรถภาพกำลังพล ได้แก่ การพิจารณาในเรื่องนิสัยและความประพฤติ เช่นความสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบ ในรายการประเมินค่าสมรรถภาพนายทหารสัญญาบัตรจะกำหนดคุณลักษณะของปัจจัยพร้อมคะแนน ดังนี้

ลำดับ	คุณลักษณะ	คะแนน
1	ไม่มีความรับผิดชอบ ต้องกำกับดูแลโดยตลอด	1
2	มีความรับผิดชอบในหน้าที่น้อย ต้องกำกับดูแลมาก	2
3	มีความรับผิดชอบในหน้าที่พอใช้ ต้องกำกับดูแลบ้างตามสมควร	3
4	มีความรับผิดชอบในหน้าที่ดี โดยกำกับดูแลเล็กน้อย	4
5	มีความรับผิดชอบในหน้าที่ดีมาก โดยไม่ต้องกำกับดูแล	5

จากรายการประเมินที่ยกตัวอย่างมานี้ ผู้ประเมินจะพิจารณาเลือกคุณลักษณะที่เหมาะสมกับผู้ถูกประเมิน และนำคะแนนตามที่มีกำหนดไว้มากรอกลงในแบบรายงานการประเมินค่าสมรรถภาพนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพอเรือ (ปสน.2) ตอนที่ 2 จนครบทุกปัจจัย

5.2 รายงานการประเมินค่าสมรรถภาพนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพอเรือ (ปสน.2) ซึ่งเป็นแบบฟอร์มที่ใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงานกำลังพลระดับนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพอเรือ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเปิดที่กล่าวถึงภูมิหลังของผู้ถูกประเมินเกี่ยวกับ ยศ ชื่อ สกุล เลขประจำตัว พรรค-เหล่า ตำแหน่ง สังกัด วันที่ได้รับตำแหน่ง เงินเดือนระดับ ชั้น เงิน วันที่เริ่มได้รับเงินเดือนชั้นปัจจุบัน รวมทั้งหน้าที่ตามตำแหน่ง หน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายพิเศษ และช่วงระยะเวลาประเมิน

ตอนที่ 2 เป็นปัจจัยการประเมินค่าที่แบ่งออกเป็น 4 ส่วน
คือ

1. ลักษณะทางกาย
  - 1.1 สุขภาพและความแข็งแรงของร่างกาย
  - 1.2 บุคลิกลักษณะและท่าทางในการเป็นทหาร
2. ลักษณะนิสัยและความประพฤติ
  - 2.1 ความสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบ
  - 2.2 ความศรัทธา
  - 2.3 ความขยันขันแข็งและมานะอดทน
  - 2.4 สติปัญญา
  - 2.5 ความรอบคอบ
  - 2.6 ความมีสติมั่นคงและการตัดสินใจในยามคับขัน
  - 2.7 ความซื่อสัตย์มีศีลธรรม
  - 2.8 ความมีวินัย
  - 2.9 ความมีมนุษยสัมพันธ์
  - 2.10 การพัฒนาตนเอง
3. ความรู้และความสามารถ
  - 3.1 ความสามารถในการบริหารงาน
  - 3.2 การปกครองบังคับบัญชาและพัฒนาผู้ใต้
  - 3.3 ความรอบรู้และการปฏิบัติงานอาชีพใน
  - 3.4 ความสามารถในการพูด
  - 3.5 ความสามารถในการเขียน
  - 3.6 ความรู้ความสามารถทางภาษาต่างประเทศ
4. ผลงาน
  - 4.1 ผลงานตามตำแหน่งหน้าที่
  - 4.2 ผลงานที่ได้รับมอบหมายพิเศษ

บังคับบัญชา

ตำแหน่งหน้าที่

การประเมินค่านายทหารสัญญาบัตร ในตอนที่ 2 นี้ ให้ผู้ประเมินแต่ละคนให้คะแนนแต่ละปัจจัย 1, 2, 3, 4 หรือ 5 ตามที่เห็นสมควร โดยให้ผู้ประเมินคนที่ 3 เป็นผู้กรอกคะแนนในช่องรวมทั้งสิ้น และช่องคะแนนเฉลี่ย โดยหารคะแนนรวมทั้งสิ้นด้วยจำนวนผู้ประเมิน

ตอนที่ 3 เป็นตอนที่สรุปผลการประเมินค่า โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ของผู้ประเมินทั้ง 3 นาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับนายทหารผู้ถูกประเมินทั้งส่วนดีและส่วนบกพร่อง หรือสิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข

2. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของผู้ประเมินทั้ง 3 คน ได้แก่

2.1 เหมาะสมที่จะบรรจุในตำแหน่งต่าง ๆ เช่น ผบ.หน่วยรบ ผบ.หน่วยสนับสนุนการรบ งานวิจัยและพัฒนา ผู้ปฏิบัติงานทั่วไป ฯลฯ

2.2 ไม่ควรปฏิบัติราชการในเรื่อง ไม่ควรปฏิบัติราชการบนเครื่องบิน

2.3 เห็นสมควรให้บรรจุในตำแหน่งเดิม หรือ ย้ายออกไป

2.4 ระดับความเหมาะสมในการเลื่อนยศ ตำแหน่ง และบำเหน็จพิเศษ

6. การดำเนินงานภายหลังการประเมินค่า

ภายหลังการประเมินค่าได้ดำเนินการจนเสร็จสิ้นแล้ว ให้ผู้ประเมินคนสุดท้าย ซึ่งเป็นผู้มียศหรืออาวุโสสูงสุดเป็นคนส่งแบบรายงานเฉพาะแบบ ปสน. 2 โดยใส่ช่องปิดผนึกส่งให้หน่วยกำลังพลของหน่วยขึ้นตรงกองทัพเรือ ได้รวบรวมส่งคณะกรรมการประเมินค่าหรือกรมกำลังพลทหารเรือตามกำหนดเวลา

3. การประเมินผลการปฏิบัติงานนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพอากาศ

การประเมินค่าสมรรถภาพการปฏิบัติงานหรือการประเมินผลการปฏิบัติงานข้าราชการของกองทัพอากาศมีมานานแล้วตั้งแต่เริ่มมีการก่อตั้งกองทัพอากาศ แต่ไม่ได้ทำเป็นลายลักษณ์อักษร ต่อมาได้มีข้อบังคับทหารที่ 2/11823 ว่า

ด้วยรายงานประจำตัวข้าราชการกลาโหมชั้นสัญญาบัตร ลงวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2481 เพื่อใช้เป็นหลักฐานให้ผู้บังคับบัญชาระดับสูงรวมทั้งผู้บังคับบัญชาใหม่ทราบความเป็นไปของผู้ใต้บังคับบัญชาในเรื่องต่าง ๆ เช่นความรู้ความสามารถ ทัศนคติ ความประพฤติ การปกครอง ความชอบ ความผิด บาปเหม็น ฯลฯ โดยให้เขียนรายงานประจำตัวปีละ 1 ครั้ง และถือว่าข้อความในรายงานประจำตัวเป็นความลับทางราชการ ซึ่งกองทัพอากาศได้ปฏิบัติตามข้อบังคับของกระทรวงกลาโหมดังกล่าว ตามที่ปรากฏในหนังสือของกองทัพอากาศที่ 10230 ลงวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2497 เรื่องการใช้แบบฟอร์มรายงานประจำตัวข้าราชการกองทัพอากาศ โดยกำหนดให้ส่งรายงานประจำตัวนายทหารยศนาวาอากาศโทลงมาทุกนายเสนอกรมกำลังพลทหารอากาศเป็นประจำภายในวันที่ 30 กันยายนของทุกปี ซึ่งในช่องต่าง ๆ ของแบบฟอร์มนั้น แสดงถึงความรู้ ความสามารถ การฝึกวินัย ความประพฤติ ฯลฯ โดยได้กำหนดความเห็นไว้อย่างกว้าง ๆ แต่ไม่สามารถใช้ประเมินสมรรถภาพอย่างถูกต้องตามความเป็นจริง และไม่อาจนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการบริหารงานกำลังพลได้อย่างกว้างขวางเพียงพอ เนื่องจากแบบรายงานนี้สร้างความยุ่งยากในการกรอกข้อความเป็นอันมาก จึงทำให้ไม่ได้รับความสนใจจากข้าราชการในชั้นที่จะปฏิบัติตาม แต่กองทัพอากาศก็ยังคงปฏิบัติและใช้แบบรายงานประจำตัวข้าราชการกองทัพอากาศอยู่ เนื่องจากกระทรวงกลาโหมไม่ได้สั่งยกเลิกแต่ประการใด¹⁶

ต่อมาในปี พ.ศ. 2519 กองทัพอากาศได้พิจารณาเห็นว่ารายงานประจำตัวข้าราชการที่ใช้ในปัจจุบัน ยังไม่สามารถนำมาใช้ในการประเมินค่าสมรรถภาพกำลังพลได้อย่างถูกต้องและตรงกับความเป็นจริง เมื่อเป็นเช่นนี้จึงได้ดำเนินการจัดทำระบบการประเมินค่าสมรรถภาพกำลังพลของกองทัพอากาศขึ้นมาใช้ โดยมีการปรับปรุงแก้ไขตลอดเวลา จนปัจจุบันมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

¹⁶ วิโรจน์ ธาราภูมิ. การประเมินค่าสมรรถภาพกำลังพล, หน้า 17-18 (เอกสารโรเนียว).

1. หัวข้อการประเมินค่ามี 10 หัวข้อ ซึ่งแต่ละหัวข้อจะมีคู่มือ การให้คะแนนเพื่อประเมินค่า

2. ผู้ประเมินค่าคือผู้บังคับบัญชาโดยตรงตามลำดับชั้น จำนวน 4 คน ทำหน้าที่ประเมินค่าในแบบรายงานการประเมินค่าคนละฉบับ

3. ลักษณะการประเมินค่าจะมี 3 ประการ คือ

3.1 การประเมินค่าในเชิงปริมาณ ด้วยการให้คะแนนตาม หัวข้อการประเมินทั้ง 10 หัวข้อ

3.2 การประเมินค่าในเชิงคุณภาพ เป็นการประเมินที่ ผู้บังคับบัญชาจะต้องตีค่าหรือสรุปข้อคิดเห็นว่าผู้ถูกประเมินค่ามีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับใด เช่น พอใช้ ดี ดีมาก หรือดีเยี่ยม

3.3 การประเมินค่าแสดงภาพพจน์ เป็นลักษณะการประเมิน ที่ผู้ประเมินจะเขียนภาพพจน์ว่า ผู้ถูกประเมินเป็นคนเช่นไรสมควรจะได้รับผล ตอบแทนอย่างไรจึงจะเหมาะสม

4. คำเป็นการประมวลผลการประเมินตามที่กล่าวมาแล้วนี้ โดยผู้ประเมิน 4 คน ซึ่งผลที่ได้จะตรงตามความเป็นจริง

อย่างไรก็ดีระบบการประเมินค่าสมรรถภาพกำลังพลของกองทัพอากาศ นี้ สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติได้กับนายทหารสัญญาบัตรตั้งแต่ชั้นยศ เรืออากาศ ตรีขึ้นไป เกี่ยวกับการพิจารณาความดีความชอบ¹⁷ แต่ตามหลักการแล้วการประเมิน ค่าสมรรถภาพกำลังพลของกองทัพอากาศจะมุ่งใช้ เฉพาะนายทหารสัญญาบัตรตั้งแต่ ระดับชั้นยศเรืออากาศเอกขึ้นไป ถึงนาวาอากาศเอกที่รับเงินเดือนนาวาอากาศ

---

¹⁷ ปัจจุบันกองทัพอากาศยังไม่มีแบบรายงานการประเมินผลการปฏิบัติ งานของนายทหารสัญญาบัตรระดับชั้นยศเรืออากาศตรี เรืออากาศโท อย่างเป็นทางการ ดังนั้นการประเมินผลจึงขึ้นกับการพิจารณาตัดสินใจของผู้บังคับบัญชาโดยตรง อย่างไรก็ตามผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นผู้ประเมินสามารถนำแบบรายงานการ ประเมินค่าสมรรถภาพ ซึ่งใช้กับนายทหารยศเรืออากาศเอกขึ้นไปมาเป็นแนว ทางการประเมินค่าได้

เอกพิเศษอีกครึ่งภายหลังจากการพิจารณาความดีความชอบแล้วตามคำสั่งกองทัพอากาศ (เฉพาะ) ที่ 81/27 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2527 เรื่อง การประเมินค่าสมรรถภาพนายทหารสัญญาบัตร สังกัดกองทัพอากาศ

การประเมินค่าสมรรถภาพนายทหารสัญญาบัตร สังกัดกองทัพอากาศ

1. วัตถุประสงค์ การประเมินค่าสมรรถภาพนายทหารสัญญาบัตร สังกัดกองทัพอากาศนี้ จะใช้เป็นข้อมูลกำลังพลประกอบการพิจารณาย้าย การพิจารณาบำเหน็จประจำปี การเลื่อนระดับความชำนาญเป็นระดับ 6 ของ เลขหมายความชำนาญทหารอากาศ ตลอดจนการบริหารงานกำลังพลด้านอื่น ๆ ของนายทหารสัญญาบัตร

2. ผู้ถูกประเมิน กำลังพลที่จะได้รับการประเมินค่าเป็นนายทหารสัญญาบัตรสังกัดกองทัพอากาศ ยศเรืออากาศเอก ถึง นาวาอากาศเอก ที่รับเงินเดือนอัตรานาวาอากาศเอกพิเศษ จะต้องมีความสัมพันธ์ตรงกับลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังนี้

2.1 ได้รับการบรรจุให้ปฏิบัติงานในหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ หรือหน่วยอัตรากองทัพอากาศ (เพื่อกลาง) ณ ที่ตั้งปกติ

2.2 ได้รับการบรรจุให้ปฏิบัติงานตามข้อ 1 แต่ต้องไปปฏิบัติงานหรือช่วยราชการให้กับหน่วยขึ้นตรงของกองทัพอากาศที่อื่น ๆ หรือหน่วยอัตรากองทัพอากาศ (เพื่อกลาง) ณ ที่ตั้งปกติ และนอกที่ตั้งปกติ

2.3 ไปศึกษาหรือไปราชการภายในประเทศ หรือต่างประเทศ ไม่เกิน 1 ปี

2.4 ไปปฏิบัติงานหรือช่วยราชการส่วนราชการนอกกองทัพอากาศ เพราะฉะนั้นหน้าที่ของผู้ถูกประเมิน จึงมีดังนี้

1. ตั้งใจปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยดี และให้มีประสิทธิภาพสูงเท่าที่คนมีความรู้ความสามารถ

2. ศึกษาหัวข้อหรือปัจจัยที่ผู้บังคับบัญชาจะทำการประเมินค่า แล้วกำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับตนเองให้ดีที่สุด

3. สำนวญเพื่อการปรับปรุงพิจารณาตนเอง และหน่วยงานที่รับผิดชอบตลอดเวลาจนมีผลงานประจักษ์ออกมาว่า หน่วยงานของคนที่มีความเจริญ

ก้าวหน้า สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายที่ผู้บังคับบัญชาได้กำหนดและบังเกิดประโยชน์แก่ทางราชการ

3. ผู้ประเมิน สำหรับกำลังพลที่จะต้องรับผิดชอบทำการประเมินค่าได้แก่ ผู้บังคับบัญชาที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับผู้ถูกประเมิน หรือผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้ถูกประเมิน ตั้งแต่ผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกองทัพอากาศ หัวหน้าหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศลงมาจนถึงหัวหน้าฝ่ายและนายทหารชั้นผู้ใหญ่ของส่วนราชการนั้น

สำหรับในส่วนที่เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ประเมิน สามารถแบ่งออกตามลักษณะหน่วยได้ดังนี้

3.1 หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ หรือหน่วยอัตรากองทัพอากาศ (เพื่อกลาง) ๗ ที่ตั้งปกติ มีหน้าที่

3.1.1 ตรวจสอบยอดกำลังพลที่อยู่ในความรับผิดชอบให้ถูกต้องครบถ้วน โดยให้ได้รับการประเมินค่าทุกคนตามชั้นยศที่กำหนด

3.1.2 แต่งตั้งผู้มีหน้าที่ประเมินแล้วส่งสำเนาให้กรมกำลังพลทหารอากาศภายใน 31 ตุลาคมของทุกปี

3.1.3 แต่งตั้งผู้มีหน้าที่ประเมิน เพื่อทำการประเมินค่าให้กับกำลังพลที่ได้รับการบรรจุให้ปฏิบัติงานในหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ หรือหน่วยอัตรากองทัพอากาศ (เพื่อกลาง) ๗ ที่ตั้งปกติ และกำลังพลที่ไปศึกษาหรือไปราชการภายในประเทศ หรือต่างประเทศ ไม่เกิน 1 ปี จำนวน 4 นาย แต่ถ้าไม่ครบ ก็สามารถแต่งตั้งเพียง 3 นายได้

3.1.4 แต่งตั้งผู้มีหน้าที่ประเมิน จำนวน 2 นาย เพื่อทำการประเมินค่าให้กับกำลังพลที่ส่งไปปฏิบัติงาน หรือไปช่วยราชการให้กับหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศหน่วยอื่น ๆ ร่วมกับผู้ประเมินค่าที่หน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศหน่วยอื่น ๆ หรือหน่วยอัตรากองทัพอากาศ (เพื่อกลาง) ๗ ที่ตั้งปกติและนอกที่ตั้งปกติ ซึ่งแต่งตั้งขึ้นจำนวน 2 นาย

3.1.5 ขอความร่วมมือจากส่วนราชการภายนอกกองทัพอากาศ แต่งตั้งผู้มีหน้าที่ประเมินจำนวน 4 นาย ซึ่งได้แก่ผู้บังคับบัญชา และนายทหารผู้ใหญ่ที่ปฏิบัติงานอยู่ใกล้ชิดทำการประเมินกำลังพล สังกัดกองทัพอากาศ ที่ไปปฏิบัติงาน หรือช่วยราชการในส่วนราชการนอกกองทัพอากาศ

3.1.6 รวบรวมแบบรายงานการประเมินค่า หอ.กพ.032 หรือ ปสน.2 ส่งให้กรมก้ำลังพลทหารอากาศ ภายในวันที่ 10 เมษายน ของทุกปี

3.2 หน่วยอัตรากองทัพอากาศ (เพื่อพลาง) นอกที่ตั้งปกติ มีหน้าที่

3.2.1 ตรวจสอบยอดก้ำลังพลที่อยู่ในความรับผิดชอบให้ถูกต้อง ครบถ้วน โดยให้ได้รับการประเมินค่าทุกคนตามขั้นยศที่กำหนด

3.2.2 แต่งตั้งผู้มีหน้าที่ประเมิน 2 นาย เพื่อทำการประเมินค่าให้กับก้ำลังพลที่ได้รับการสนับสนุนให้มาปฏิบัติงาน หรือช่วยราชการให้กับหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศหน่วยอื่น ๆ ร่วมกับผู้มีหน้าที่ประเมินค่าของหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศหน่วยอื่น ๆ หรือหน่วยอัตรากองทัพอากาศ (เพื่อพลาง) ณ ที่ตั้งปกติ และนอกที่ตั้งปกติ ซึ่งแต่งตั้งขึ้นจำนวน 2 นาย

3.2.3 รวบรวม หอ.กพ.032 หรือ ปสน.2 ส่งให้กรมก้ำลังพลทหารอากาศภายในวันที่ 10 เมษายน ของทุกปี

4. ระยะเวลาประเมิน ห้วงระยะเวลาในการประเมินค่าสมรรถภาพ นายทหารสัญญาบัตรของกองทัพอากาศนี้ ให้กระทำเพียงครั้งเดียวในรอบปีงบประมาณ คือห้วงระยะเวลาดังแต่เดือนตุลาคม-มีนาคม โดยมีข้อยกเว้นในกรณีต่อไปนี้

4.1 การประเมินค่าให้กับก้ำลังพลที่ได้รับการบรรจุในตำแหน่ง รองหัวหน้าหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ (รอง หน.นชต.หอ.) ฝ่ายเสนาธิการประจำผู้บังคับบัญชา และนายทหารคนสนิทของผู้ช่วยเสนาธิการทหารอากาศ (พล.ของ ผช.เสธ.หอ.) ขึ้นไป ซึ่งผู้บังคับบัญชาโดยตรงเป็นผู้มีหน้าที่ประเมินค่าผู้นั้นโดยเฉพาะแต่เพียงผู้เดียว จะทำการประเมิน 3 ครั้ง คือในห้วงระยะเวลาตั้งแต่ ตุลาคม-พฤศจิกายน ธันวาคม-มกราคม และกุมภาพันธ์-มีนาคม

4.2 การประเมินค่าให้กับก้ำลังพลที่ได้รับการบรรจุในตำแหน่ง ผู้ช่วยหัวหน้าหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ (ผช.หน.นชต.หอ.) และเสนาธิการหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ (เสธ.นชต.หอ.) หรือฝ่ายเสนาธิการ ประจำหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ (ผสธ.ประจำ นชต.หอ.) โดยหัวหน้าหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ (หน.นชต.หอ.) และ รองหัวหน้าหน่วยขึ้นตรงกองทัพอากาศ (รอง หน.นชต.หอ.) เป็นผู้มีหน้าที่ประเมินโดยตรง และจะทำการประเมิน 2

ครั้ง คือในห้วงระยะเวลาตั้งแต่ตุลาคม-ธันวาคม และมกราคม-มีนาคม

นอกจากนี้กำลังพลที่ย้ายระหว่าง 1 ตุลาคม ถึง 31 มีนาคมของทุกปี
ให้หน่วยต้นสังกัดใหม่ทำการประเมินค่า

5. แบบรายงานการประเมินค่าสมรรถภาพนายทหารสัญญาบัตรของ
กองทัพอากาศ

ในการประเมินค่าสมรรถภาพนายทหารสัญญาบัตร ของกองทัพอากาศ มีเอกสารและแบบรายงานที่ใช้ประกอบการประเมินค่าดังนี้

5.1 คู่มือรายงานการประเมินค่าสมรรถภาพนายทหารสัญญาบัตร
ของกองทัพอากาศแบบ ทอ.กพ.031 หรือ ปสน.1 ซึ่งจะมีปัจจัยที่ใช้ในการ
ประเมิน 10 ปัจจัย และแต่ละปัจจัยมีระดับคะแนนกำหนดไว้ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมี
หน้าที่ประเมินโดยตรงได้พิจารณาเลือกระดับคะแนนที่มีความเหมาะสมในการให้ผู้
ถูกประเมินแต่ละคน เพื่อนำมากรอกคะแนนลงในรายงานการประเมินค่า
สมรรถภาพนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพอากาศ คือแบบ ทอ.กพ.032 หรือ
ปสน.2

5.2 รายงานการประเมินค่าสมรรถภาพนายทหารสัญญาบัตรของ
กองทัพอากาศ แบบ ทอ.กพ.032 หรือ ปสน.2 ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นภูมิหลังของผู้ถูกประเมินเกี่ยวกับ ชั้นยศ ชื่อ
เลขประจำตัว เหล่า อันดับ/ชั้นของเงินเดือน วุฒิทางการศึกษาก่อนเข้ารับ
ราชการทหาร วุฒิการศึกษาเพิ่มเติม และวุฒิการศึกษาทางทหาร

ตอนที่ 2 เป็นปัจจัยการประเมินค่าที่ประกอบด้วย ผลใน
การปฏิบัติงาน บุคลิกลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน 10 ปัจจัย
คือ

1. ความรอบรู้และการปฏิบัติงานในหน้าที่
2. ความสามารถในการวางแผน การจัดการ กำกับดูแล
การควบคุมและติดตามผล
3. ความอดสาหัสและความสำเร็จในหน้าที่การงาน
4. ลักษณะผู้นำ
5. การตัดสินใจ

6. ความริเริ่ม
7. มนุษย์สัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน
8. ลักษณะทหารและการปรับปรุงบุคลิกภาพ
9. ความซื่อตรงต่อหน้าที่
10. ความประพฤติกและอุปนิสัยส่วนตัว

ทั้ง 10 ปัจจัยดังกล่าว ให้ผู้ประเมินพิจารณาประเมินค่าโดยใช้คู่มือรายงานการประเมินค่าสมรรถภาพนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพอากาศ คือ ทอ.กพ.031 หรือ ปสน.1 เป็นแนวทางพิจารณาและเลือกคะแนนจากแต่ละช่วงคะแนนที่เห็นแล้วว่าเหมาะสมกับผู้ถูกประเมินกรอกในช่องคะแนนของ ทอ.กพ.032 หรือ ปสน.2

ตอนที่ 3 แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นการแสดงข้อคิดเห็นของผู้ประเมินเกี่ยวกับนายทหารผู้ถูกประเมินทั้งข้อดีและข้อเสีย

ส่วนที่ 2 เป็นการสรุปข้อคิดเห็นในการประเมินค่า โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับให้เลือกคือ ยังใช้ไม่ได้ พอใช้ ดี ดีมาก ดีเยี่ยม

6. การดำเนินงานภายหลังการประเมินค่า

เมื่อประเมินค่าครบทุกข้อและรวบรวมคะแนนแล้ว ให้นำ ทอ.กพ.032 หรือ ปสน.2 บรรจุในซองรวมกัน ผนึกให้เรียบร้อย จากนั้นจึงมอบหมายให้นายทหารกำลังพลของหน่วยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนายทหารกำลังพลจะเป็นผู้ดำเนินการรวบรวม ทอ.กพ.032 หรือ ปสน.2 ให้กรมกำลังพลทหารอากาศ เพื่อกรอกรหัส และนำผลการประเมินค่าสมรรถภาพนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพอากาศนำเรียนผู้บัญชาการทหารอากาศเพื่อพิจารณาอนุมัติ และส่งให้หน่วยเกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ สามารถสรุปได้ว่ารูปแบบการจัดหน่วยงานวิจัยในกระทรวงกลาโหมแบ่งออกได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับกองบัญชาการทหารสูงสุด และระดับเหล่าทัพ แต่ถ้าพิจารณาตามลักษณะโครงสร้างของการจัดหน่วยแล้วสามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบคือ หน่วยอำนวยการวิจัย หน่วยปฏิบัติการวิจัย หน่วยผสม และในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงลักษณะการจัด

โครงสร้างของหน่วยที่มีสถานะเป็นสถาบัน หรือศูนย์วิจัยที่ไม่ใช่กองหรือแผนกซึ่ง
แทรกอยู่ตามหน่วยงานระดับกรมต่าง ๆ แล้ว กล่าวได้ว่ากระทรวงกลาโหมมี
หน่วยงานวิจัยและพัฒนาการทหารที่นับว่าเป็นหน่วยใหญ่จริง ๆ ดังนี้

1. กรมการศึกษาวิจัย
2. สำนักงานประสานการวิจัยและพัฒนาการทางทหาร กองทัพบก
3. ศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบก
4. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ทหาร
5. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร
6. ศูนย์วิทยาศาสตร์และพัฒนาระบบอาวุธกองทัพอากาศ (ทั้งนี้

รวมสำนักงานพัฒนาการสร้างอาวุธ สำนักงานวิจัยระบบและคำนวณ สำนักงาน
วิศวกรรมอากาศยาน และสำนักงานวิทยาศาสตร์ประยุกต์ สำนักงานวิศวกรรม
ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นหน่วยเพื่อพลางด้วย)

อย่างไรก็ตามในหน่วยงานดังกล่าวนี้ มีหน่วยงานวิจัยและพัฒนาการ
ทหารซึ่งมีหน้าที่วางแผนงานวิจัย และ/หรือปฏิบัติงานวิจัยจริง ๆ โดยไม่ได้มี
ฐานะเป็นเพียงหน่วยงานที่วางนโยบายด้านการวิจัยแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งยังมี
การจัดโครงสร้างการปฏิบัติงานครบ 4 สายงาน คืองานฝ่ายการบังคับบัญชา
งานฝ่ายอำนวยการ งานฝ่ายธุรการและบริการอื่น ๆ รวมทั้งงานวิจัยและพัฒนา
การทหารอยู่ 4 หน่วยใหญ่ ๆ คือ ศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบก สถาบัน
วิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ทหาร ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร ศูนย์วิทยาศาสตร์
และพัฒนาระบบอาวุธกองทัพอากาศ

ในการศึกษาถึงรูปแบบการประเมินผลการปฏิบัติงานนายทหารสัญญาบัตร
ทั้ง 4 กลุ่มของหน่วยงานวิจัยดังกล่าวมานี้ พบว่าแต่ละหน่วยงานวิจัยในระดับ
เหล่าทัพต่างใช้แบบการประเมินผลการปฏิบัติงานตามกองทัพบกที่หน่วยงานวิจัยขึ้นตรง
อยู่ เช่น ศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบกใช้แบบรายงานการประเมินค่าการ
ปฏิบัติงานนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพบก หรือศูนย์วิทยาศาสตร์และพัฒนาระบบ
อาวุธ กองทัพอากาศใช้แบบรายงานการประเมินค่าสมรรถภาพนายทหารสัญญาบัตร
สังกัดกองทัพอากาศ ยกเว้นหน่วยงานวิจัยที่ขึ้นตรงต่อกองบัญชาการทหารสูงสุด
เนื่องจากกองบัญชาการทหารสูงสุดไม่มีแบบรายงานการประเมินค่าการปฏิบัติงาน

นายทหารสัญญาบัตร ดังนั้นการพิจารณาผลการปฏิบัติงานนายทหารสัญญาบัตรของ
หน่วยงานวิจัยที่สังกัดกองบัญชาการทหารสูงสุด จึงขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้
บังคับบัญชาเป็นสำคัญ แต่เนื่องจากตามหลักวิชาที่ว่าด้วยการประเมินผลการปฏิบัติ
งานได้เสนอแนวความคิดว่าผู้บริหารหรือผู้มีหน้าที่ประเมินควรจัดทำระบบการ
ประเมินผล โดยแบ่งแยกตามลักษณะงานหรือหน่วยงานที่ปฏิบัติ ดังนั้นในงานวิจัย
ครั้งนี้จึงได้นำปัจจัยการประเมินผลการปฏิบัติงานตามที่ได้ศึกษาจากเหล่าทัพ
รวมทั้งรายงานโครงการ การประเมินค่าการปฏิบัติงานของบุคคลในกองทัพไทย
ชั้นที่ 2 มาเป็นแนวทางในการวิจัย เพื่อหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการ
ประเมินผลงานนายทหารสัญญาบัตรสังกัดหน่วยงานวิจัยในกระทรวงกลาโหมให้มี
ความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น